

I.E.S. CIUDE DE ANTIOQUÍA

PROGRAMACIONES DIDÁCTICAS DO DEPARTAMENTO DE LATÍN

Curso 2020-2021

ÍNDICE

Latín 4º de ESO: p. 4-29

- Introducción 4
- Contextualización 5
- Vinculación entre obxectivos, secuenciación e temporalización dos contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e grao mínimo de consecución de cada un, competencias clave, elementos transversais.....6
- Instrumentos de avaliación20
- Criterios de cualificación..... 20
- Metodoloxía didáctica..... 21
- Materiais e recursos didácticos.....23
- Procedemento para a avaliación inicial..... 23
- Procedemento de avaliación continua.....23
- Procedemento de avaliación extraordinaria.....24
- Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente24
- Indicadores de logro para avaliar a programación didáctica 29

Latín 1º BACHARELATO: p. 30 a 68

- Introducción 30
- Contextualización 31
- Contribución da materia ao desenvolvemento das competencias clave 32
- Vinculación entre Criterios de avaliación, Contidos, Obxectivos, Estándares de aprendizaxe, Grao mínimo de cumprimento dos estándares, Competencias clave e Temporalización 40
- Metodoloxía 63
- Materiais didácticos65
- Avaliación..... 65
- Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente.....68
- Indicadores de logro para avaliar a programación didáctica..... 68

Latín II, 2º de BACHARELATO: p. 69 a 99

- Introducción69
- Contextualización 70

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

- Vinculación entre obxectivos, secuenciación e temporalización dos contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e grao mínimo de consecución de cada un, competencias clave, elementos transversais..... **71**
- Instrumentos de avaliación **94**
- Criterios de cualificación..... **94**
- Metodoloxía didáctica..... **95**
- Materiais e recursos didácticos..... **97**
- Procedemento para a avaliación inicial..... **97**
- Procedemento de avaliación continua..... **97**
- Procedemento de avaliación extraordinaria..... **98**
- Actividades de recuperación e reforzo para alumnado coa materia pendente ou que non cursase a materia Latín I..... **98**
- Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente **99**
- Indicadores de logro para avaliar a programación didáctica **99**

Actividades extraescolares..... 100

Apéndice sobre as circunstancias excepcionais motivadas polo contexto sanitario e sobre os posibles cambios de escenario.....101-104

LATÍN 4º E.S.O.

Introdución

A materia de Latín na etapa da ESO ten como principal finalidade introducir o alumnado no coñecemento dos aspectos esenciais da lingua e da cultura latinas, tendo presente que son a orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental. Este feito permitirá, logo da adquisición duns mínimos coñecementos morfosintácticos e léxicos, entender as linguas romances como resultado da evolución do latín.

O estudo do latín como lingua flexiva proporciona mediante a comparación unha sólida base científica para o estudo e o perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas.

Trataremos de iniciar o alumnado no estudo do latín de cuarto de ESO cun método no que as regras morfosintácticas se deduzan da práctica da lectura e da tradución.

O estudo da herdanza clásica non só está presente na lingua latina, senón que abordará tamén os diferentes aspectos que se inclúen no que coñecemos como civilización latina, berce da Europa actual. Ademais da descrición do seu marco xeográfico e do estudo dos principais fitos históricos, haberá lugar tamén para unha análise das súas estruturas sociopolíticas, da súa vida cotiá, e manifestacións culturais como os espectáculos públicos ou as súas creacións literarias e artísticas, a enxeñaría e o urbanismo, a mitoloxía e a relixión.

Os bloques nos que se organiza a materia refírense tanto a cuestións lingüísticas como a temas culturais, tendo en conta que ambos os dous aspectos constitúen dúas facetas inseparables e complementarias para o estudo da civilización romana, sen as que non é posible apreciar a importancia do legado latino na súa verdadeira dimensión.

É por iso que, en todos os temas, partirase da realidade dos textos, abordándoos de xeito distinto segundo que parte se pretenda destacar.

En canto ás competencias clave, a que máis presenza terá será a comunicación lingüística xa que o estudo da lingua latina redundará sen dúbida nun maior coñecemento e dominio das linguas propias. Non obstante, deberase ter en conta tamén o tratamento das outras competencias.

O labor de tradución non só constitúe por si mesmo un importante exercicio intelectual, senón que ao mesmo tempo estimula a memoria, a lóxica de pensamento e os hábitos de disciplina no estudo, mellorando o razoamento e impulsando a competencia clave de aprender a aprender.

A competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía poden ser traballadas nos temas de cultura e civilización latinas, nomeadamente na educación en Roma, no urbanismo e na enxeñaría romana, e as vías de comunicación, en tanto que manifestacións da actividade humana.

A competencia dixital deberá estar presente en todo momento. A procura de información na rede, a súa selección crítica e a súa utilización, entendidas como un proceso guiado pola profesora, deberá servirnos para programar traballos colaborativos e producir novos materiais para pór á disposición da comunidade educativa.

As competencias sociais e cívicas poden ser traballadas particularmente nos bloques referidos á civilización. A vida no mundo romano, na súa dimensión político-social ou relixiosa préstase sempre á valoración e á comparación co mundo actual, salientando semellanzas e diferenzas, e

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

fomentando un xuízo crítico da realidade. Deste xeito, cobran nova forza conceptos como democracia, xustiza, igualdade, cidadanía e diversidade.

A competencia en conciencia e expresión cultural está moi presente, ademais de no estudo da literatura latina, nos contidos referidos ás artes plásticas en Roma, o urbanismo e a romanización de Hispania e da Gallaecia. Coñecer e valorar todas estas manifestacións culturais artísticas, diferenciando xéneros e estilos, recoñecendo canons estéticos ou tópicos literarios, lévanos a consideralas como parte do patrimonio dos pobos e a apreciar dun xeito especial aquelas que están dentro do noso contexto, ben sexa nas páxinas dun libro, ben nun museo ou nun depósito arqueolóxico.

A competencia que traballa o sentido da iniciativa e o espírito emprendedor estará presente sobre todo nos bloques de contidos non lingüísticos, para aproveitar a metodoloxía do traballo en grupo de xeito responsable e proactivo.

Contextualización

O contexto extraordinario e inestable derivado da situación sanitaria (Covid 19) vai determinar a elaboración e aplicación desta programación.

Por unha parte, partimos dunha situación na que o alumnado non adquiriu todas as aprendizaxes lingüísticas precisas para o bo desenvolvemento das materias de linguas, polo que será preciso facer axustes curriculares segundo as necesidades do grupo e tamén as individuais derivadas dos resultados da avaliación inicial, alomenos, durante o primeiro trimestre deste curso.

Asemade, contémplanse tres posibles escenarios, que a día de hoxe é imposible concretar, debido á situación sanitaria cambiante e imprevisible: actividade lectiva presencial, semipresencial e/ou non presencial.

Por iso, é preciso prever as adaptacións necesarias para o ensino non presencial ou semipresencial identificando de forma expresa aquelas aprendizaxes imprescindibles para a adquisición das competencias clave, así como o deseño de tarefas globais e as estratexias e instrumentos de avaliación máis adecuados para a consecución deste obxectivo.

Con esta perspectiva, darase preferencia ás actividades que utilicen recursos dixitais, xa que estas pódense adaptar ó ensino presencial e non presencial, tanto para o traballo en grupo coma individual.

Todas estas circunstancias excepcionais, vense favorecidas polas características do alumnado de latín, xa que se trata dun grupo reducido o que xa, en circunstancias normais, permitía una metodoloxía máis dinámica e personalizada.

Aínda que se trata dunha materia nova, a experiencia de anos anteriores aconsella observar nas primeiras sesións as destrezas de cadaquén en cuestións básicas de morfoloxía e sintaxe nas linguas coñecidas polo alumnado, xa que carencias deste tipo impiden comezar ben o achegamento a unha lingua nova como é o grego.

Por outra parte, tamén derivado da experiencia anterior, o alumnado, que en moitos casos cursou Cultura Clásica, adoita chegar moi motivado con respecto ós temas de cultura e civilización, o que facilita a introdución deste temas, mentres que é un pouco máis difícil o tratamento da lingua.

Para evitar esa dificultade, tratarase de mesturar ambos co tratamento dos textos.

Resulta unha ventaxa a impartición da materia de latín no contexto xeográfico e cultural que nos atopamos. A presenza de abundantes restos romanos materiais no propio centro escolar -marco das

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

Antas, miliario romano-, e nas súas proximidades - recinto arqueolóxico de Xinzo, Vía Nova, campamento romano de Aquis Quaerquennis, Sta. Mariña de Augas Santas e Armea, etc.- axuda a ver a presenza romana na propia historia, mais alá da lingua que se fala.

Tamén, a celebración da festa do Esquecemento en Xinzo de Limia será un bo referente para achegar a presenza romana ó contexto.

Con relativa frecuencia os medios de comunicación recollen informacións sobre novos achádegos romanos na Limia ou proximidades, o que vai axudar a:

- Evitar a idea de que a materia de Latín se adica ó estudo dunha lingua e dunha realidade pasada ou incluso morta.
- Proxectar o pasado das civilizacións que se desenvolveron na Limia no presente, amosando a presenza romana e o paralelismo entre situacións pasadas e presentes.
- Mellorar a motivación do alumnado cara o que se estuda en Latín.

Vinculación entre obxectivos, secuenciación e temporalización dos contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e grao mínimo de consecución de cada un, competencias clave, elementos transversais

Ob-xec.	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo de cumpri. dos estándares	Compe-tencias clave	Conti-dos transv.	Tempo-raliza-ción
	Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances					CL EOE CA	5 sesións 1ª avaliación
fñ	B1.1. Marco xeográfico da lingua.	B1.1. Coñecer e localizar en	LAB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico	75%	CMCCT CCEC		

I.E.S. CIUDE DE ANTIOQUÍA

o		mapas o marco xeográfico da lingua latina.	no que se sitúa en distintos períodos a civilización romana, delimitando o seu ámbito de influencia e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.		CAA CD CSC		
e ñ o	B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüístic.	B1.2. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa actualmente	LAB.1.2.1. Defíne o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.	50%	CD CAA CMCCT		
l ñ o	B1.2. O indoeurop. Linguas indoeurop. e familias lingüístic.	B1.3. Agrupar as linguas indoeurop. en familias lingüísticas e localizalas nun mapa.	LAB.1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	50%	CSC CAA CD		
l ñ o	B1.3. Linguas de España: romances e non	B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España,	LAB1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non	75%	CSC CAA CD		

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

	romances.	clasificalas e localizalas nun mapa.	romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.				
f ñ o	B1.4. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	B1.5. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	LAB.1.5.1. Identifica e diferencia palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, en relación co termo de orixe.	75%	CCL CAA		
b ñ o	B1.5. Nocións básicas de evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e ao castelán.	B1.6. Coñecer e aplicar as regras fundamentais da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.	LAB.1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	50%	CCL CAA		
Bloque 2. Sistema da lingua latina: elementos básicos						CL CA EMP EOE	2 sesións 1ª avaliación
e	B2.1. Orixes da escritura. Sistemas de escritura.	B2.1. Coñecer diferentes sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.	LAB2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura e clasifícaaos consonte a súa natureza e a súa función.	75%	CD CCEC		
e	B2.2. Orixes do alfabeto latino.	B2.2. Coñecer a orixe do alfabeto nas linguas	LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do abecedario latino,	50%	CAA CD		

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

		modernas e identificar os tipos de alfabeto empregados hoxe en día en Europa.	sinala as principais adaptacións que se producen en cada unha delas, reconece os tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.				
h	B2.3. Pronuncia do latín.	B2.3. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas de pronuncia en latín.	LAB2.3.1. Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.	75%	CCL		
Bloque 3. Morfoloxía						CL CA EOE IHM	20 sesións 1, 2ª e 3ª avaliación
b	B3.1. Formantes das palabras.	B3.1. Identificar e distinguir os formantes das palabras.	LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	75%	CMCCT CCL		
e	B3.2. Tipos de palabras: variables e invariables	B3.2. Distinguir e clasificar tipos de palabras.	LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten	75%	CAA CCL		

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

			identificalas e define criterios para clasificalas.				
e b	B3.3. Concepto de declinación e conxugación.	B3.3. Comprender o concepto de declinación e conxugación.	LAB3.3.1. Define o concepto de declinación e conxugación.	75%	CAA CCL		
b e	B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.	B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinación, enuncialas e declinalas correctamente.	LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícalos segundo a súa categoría e a súa declinación.	75%	CD CCL		
			LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.	75%	CCL CAA		
b e	B3.5. Flexión verbal.	B3.5. Coñecer as conxugacións, encadrar os verbos dentro da súa conxugación, enuncialos e conxugalos correctamente.	LAB3.5.1. Identifica as conxugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conxugación a partir do seu enunciado.	75%	CAA CCL		
			LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas	75%	CCL CAA		

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

			regulares e reconece a partir destas os modelos de conxugación.				
e b h ñ o	B3.5. Flexión verbal.	B3.6. Recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir do tema de presente e perfecto, tanto en voz activa como en voz pasiva, así como as formas non persoais do verbo: infinitivo de presente activo e participio de perfecto.	LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo.	75%	CAA CCL		
			LAB3.6.2. Cambia de voz as formas dos tempos verbais do presente, pretérito imperfecto, futuro imperfecto e pretérito perfecto de indicativo.	50%	CD CCL		
			LAB3.6.3. Identifica formas non persoais do verbo, como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto.	50%	CAA CCL		
			LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e ao castelán diferentes formas verbais latinas.	75%	CCL		
Bloque 4. Sintaxe					CL CA EOE	20 sesións	

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

							1, 2ª e 3ª avaliación
f	B4.1. Elementos da oración.	B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración.	LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.	75%	CMCCT		
h	B4.2. Casos latinos.	B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos e identificar as súas principais funcións na oración, e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente.	LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración.	75%	CAA CCL		
			LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	75%	CCL		
e	B4.3. Concordancia.	B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa	LAB4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu	75%	CCL		

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

		correspon- dencia no galego e no castelán.	uso.				
b	B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativa s.	B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple.	LAB4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.	50%	CMCCT CCA CCL		
e	B4.5. Oración composta: oracións coordinada s.	B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas.	LAB4.5.1. Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferenciaas das oracións simples.	50%	CAA CMCCT CCL		
h	B4.6. Construções de infinitivo e de participio máis transparentes.	B4.6. Identificar, distinguir e traducir correctamente as construções de infinitivo e participio máis transparentes.	LAB4.6.1. Recoñece, dentro de frases e textos sinxelos, as construções de infinitivo e participio máis transparentes, e analizaas e tradúceas correctamente.	50%	CCL		
Bloque 5. Roma: historia, cultura e civilización						CL CA EMP EOE IHM	15 sesións 1ª, 2ª e 3ª avaliación
a f e	B5.1. Períodos da historia de Roma.	B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas	LAB5.1.1. Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as	75%	CSC CSIEE CD		

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

ñ		da historia de Roma, encadralos no seu período correspondente e realizar eixos cronolóxicos.	circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.				
			LAB5.1.2. Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente.	50%	CAA CCEC CSC		
			LAB5.1.3. Pode elaborar eixos cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información.	75%	CD CAA CMCCT		
			LAB5.1.4. Describe algúns dos principais fitos históricos da civilización latina, e explica a grandes liñas as circunstancias en que teñen lugar e as súas principais consecuencias.	50%	CSC CCEC CCL		
a ñ	B5.2. Organización política e social de Roma.	B5.2. Coñecer os trazos fundamentais da organización política e social de Roma.	LAB5.2.1. Describe os trazos esenciais que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.	50%	CSIEE CSC CCL		
			LAB5.2.2. Describe a organización da sociedade romana e explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, en	50%	CSIEE CSC CCEC CCL		

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

			comparación cos actuais.				
c ñ	B5.3. A familia romana.	B5.3. Coñecer a composición da familia e os papeis asignados aos seus membros.	LAB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais.	50%	CSC CCEC CCL		
l n	B5.4. Mitoloxía e relixión.	B5.4. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina.	LAB5.4.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis importantes.	50%	CCEC CCL CD		
n ñ	B5.4. Mitoloxía e relixión.	B5.5. Coñecer os deuses, mitos e heroes latinos, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais.	LAB5.5.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, e sinala as semellanzas e as diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos.	50%	CAA CCEC CD		
m	B5.5. Vida cotiá: vivenda, alimentación e indumentaria.	B5.6. Recoñecer os tipos de vivenda empregados en Roma, as caracterís-	LAB5.6.1. Distingue e describe o modo de vida en Roma no ámbito privado, analizando os tipos de vivenda, alimentación,	50%	CD CCEC CSC CCL CSIEE		

I.E.S. CIUDE DE ANTIOQUÍA

		<p>ticas principais da alimentac. romana, os elementos da indumentaria e as normas de hixiene persoal, peiteados e cosméticos.</p>	<p>vestimenta e coidado persoal e contrástaos cos da actualidade.</p>		<p>CCL CAA</p>		
d e ñ	<p>B5.6. Espectáculos públicos: teatro, circo e anfiteatro.</p>	<p>B5.7. Coñecer os espectáculos públicos realizados no teatro, no circo e no anfiteatro, e a súa relación co mundo actual.</p>	<p>LAB5.7.1. Describe as características dos tipos de espectáculos públicos celebrados no teatro, no circo e no anfiteatro, valora o seu mantemento no mundo actual e sitúa nun mapa os teatros, os circos e os anfiteatros conservados máis importantes.</p>	50%	<p>CSC CSIEE CCL CMCCT CCEC</p>		
Bloque 6. Textos						<p>CL CA EMP EOE IHM</p>	<p>20 sesións 1ª, 2ª e 3ª avaliación</p>
h	<p>B6.1. Análise morfolóxica e sintáctica.</p>	<p>B6.1. Aplicar coñecementos básicos de morfoloxía e sintaxe para iniciarse na interpretación, na</p>	<p>LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou</p>	75%	<p>CCL CAA</p>		

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

		tradución e na retroversión de frases de dificultade progresiva e textos adaptados.	retroversión.				
d o	B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.	B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.	LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	75%	CCL CAA		
h	B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución.	B6.3. Utilizar correctamente os manuais de gramática e o dicionario, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.	LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.	75%	CCL CAA		
l f	B6.4. Lectura comprensiva de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.	B6.4. Realizar a través dunha lectura comprensiva a análise e o comentario do contido e a estrutura de textos	LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.	50%	CCEC CCL		

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

		latinos traducidos.	LAB6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.	50%	CMCCT CD CCL		
b	B6.5. Producción de pequenos textos propios en lingua latina.	B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.	LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.	25%	CCL		
g	B6.5. Producción de pequenos textos propios en lingua latina.	B6.6. Realizar pequenos coloquios en latín con frases sinxelas e de dificultade progresiva.	LAB6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.	10%	CCL		
Bloque 7. Léxico						CL CA EMP EOE IHM	8 sesións 1ª, 2ª e 3ª avaliación
h ñ o	B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia.	B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia.	LAB7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia.	50%	CAA CCL		
			LAB7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de	50%	CD CAA		

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

			maior frecuencia.				
b ñ o	B7.2. Composi- ción e derivación cultas: lexemas, prefixos e sufixos.	B7.2. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos e sufixos que interveñen na composi- ción e na derivación cultas.	LAB7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.	50%	CMCCT CCL		
l ñ o	B7.2. Composi- ción e derivación cultas: lexemas, prefixos e sufixos.	B7.3. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas do alumnado.	LAB7.3.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.	50%	CCL		
e b	B7.3. Locucións latinas de uso actual.	B7.4. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.	LAB7.4.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.	50%	CD CSC CCEC CCL		

Instrumentos de avaliación

- 1) Notas de clase derivadas do traballo persoal encomendado para a casa e do realizado na clase.
- 2) Participación no blog do departamento, respondendo a cuestións alí presentadas.
- 3) Traballos en grupo ou individuais sobre cuestións relacionadas coa cultura e civilización latinas.
- 4) Traballos individuais derivados de actividades extraescolares.
- 5) Probas obxectivas: levaranse a cabo ó fin de cada bloque de contidos e terán os seguintes apartados:
 - I. Exercicios relacionados cos contidos lingüísticos e interpretación de textos. Suporá o 60% da cualificación da proba.
 - II. Resolución de cuestións en latín sobre “latín vivo”. Suporá o 10% da cualificación da proba
 - III. Exercicios relacionados cos contidos de cultura e civilización. Suporán o 20% da cualificación da proba.
 - IV. Exercicios de evolución de palabras dende o latín ás linguas románicas e latinismos. Suporá o 10% restante.

Criterios de cualificación

	SISTEMA DE CUALIFICACIÓN
NOTAS DE CLASE	10%
NOTA MEDIA DAS PROBAS OBXECTIVAS DO TRIMESTRE (excepto a última)	30% Nos exames indícarase a puntuación de cada cuestión.
NOTA DA ÚLTIMA PROBA OBXECTIVA DO TRIMESTRE	50% No exame indícarase a puntuación de cada cuestión.
NOTAS DOS TRABALLOS (blog, traballos de grupo ou individuais, traballos actividades extraescolares)	10%
RECUPERACIÓN	- Cada trimestre serve de recuperación dos anteriores –adquisición progresiva de coñecementos.

Metodoloxía didáctica

Debido á incerteza deste curso sinalada no apartado “Contextualización”, é preciso contemplar a metodoloxía que se empregará en caso de:

-Actividade lectiva NON PRESENCIAL

-Actividade lectiva SEMIPRESENCIAL

Este cambio de metodoloxía aparece recollido no apéndice desta programación adicado ós cambios derivados da situación sanitaria.

Se a actividade lectiva se desenvolve todo o curso con normalidade, é dicir, de modo PRESENCIAL, manterase a metodoloxía aplicada en cursos anteriores e que se reflexa a continuación.

Dado que non todo o grupo cursou Cultura Clásica en 3º de ESO, somos conscientes da necesidade de aplicar unha metodoloxía que estimule a curiosidade do novo alumnado cara a materia sen aburrir os que xa tiveron o ano pasado un achegamento.

Asemade, é preciso, transmitir-lles hábitos de traballo e incentivalos á participación, sen esquecer a utilización dos medios máis atractivos.

Dado que se persegue que o alumno sexa protagonista da súa propia aprendizaxe, haberá que fomentar un tipo de ensino activo e participativo que poña nas súas mans os instrumentos necesarios para extraer e utilizar de modo conveniente a información. Dende esta óptica, é fundamental complementar o traballo individual co de grupo.

Os principios metodolóxicos que seguiremos serán os seguintes:

- O alumnado chegará á teoría a partires da práctica, ou cunha breve introdución teórica.
- O traballo con diversidade de materiais.
- Achegamento ó latín como lingua viva: prácticas de latín falado.
- Abundancia e diversidade de exercicios, evitando as explicacións demasiado extensas e procurando que o alumnado non estea inactivo.

Nos temas propiamente lingüísticos, que son a parte central da materia, farase unha presentación das cuestións gramaticais á maneira clásica, por ser clara e sistemática, pero de xeito moi sinxelo e básico, dando moita importancia á comprensión de oracións, primeiro, e de textos, despois, de dificultade progresiva. As explicacións na clase de aspectos morfosintácticos reforzaranse mediante a realización de exercicios, tanto na aula como na casa, de declinación, conxugación, tradución, etc. Estes exercicios serán corrixidos diariamente polos propios alumnos baixo a supervisión do

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

profesor, que poderá ir apreciando deste modo os niveis de asimilación dos contidos explicados e axeitando o ritmo e os procedementos de explicación ás demandas xerais ou específicas dos alumnos.

Nos temas de Civilización e herdanza latinas, enfocados case sempre dende un punto de vista meramente informativo, consistente en acumular datos acerca das civilización romana, procuraremos relacionalos coa súa pervivencia no mundo actual, de modo que ao entrar en contacto con esta civilización sexa máis capaz de comprender o seu entorno.

Tendo presente o plan para a integración e potenciación das TICS, especialmente no contexto xa descrito, este departamento manterá activo o blog de aula no que se recolle abundante material que se seguirá a usar durante este curso, coa fin de manter contacto permanente co alumnado, propoñer actividades, facilitar información complementaria, etc.

Asemade potenciarase o uso da **aula virtual** como prolongación da aula física, tanto se se mantén o ensino PRESENCIAL, como se cumprise modificalo a SEMIPRESENCIAL ou incluso NON PRESENCIAL. Este entorno permítenos manter contacto permanente co alumnado e ter sempre a disposición os recursos para a aprendizaxe que pretendemos.

O libro de texto que empregamos, ten unha versión on-line que o alumnado deberá activar. Deste xeito, pode acceder a contidos complementarios, exercicios, cuestionarios, videos, referenciados no formato en papel. Isto permitiranos tanto complementar as clases presenciais, como, de ser preciso, ter unha fonte de recursos moi útil, vencellados a cada tema, se houber que abandonar o ensino presencial.

Por último, dentro do apartado de potenciación das TICS, teremos activo **webex** para videoconferencias. Este recurso será de uso recorrente especialmente de pasarmos ó ensino NON PRESENCIAL ou SEMIPRESENCIAL, pero non se descarta o uso ocasional no contexto PRESENCIAL.

Materiais e recursos didácticos

- Libro de texto, Latín. 4 ESO, da editorial Edebé, 2016. Versión en papel e versión on-line
- Iulia: A latin reading book. Versión on-line <https://latinonline.es/aprender-a-leer-latin/julia-una-lectura-en-latin-facil-e-adaptada/>

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

- Lingua latina per se illustrata. Versión con exercicios on-line <http://www.culturaclasica.com/lingualatinaorberg.htm>
- Fondos bibliográficos da biblioteca do centro. Trataremos de utilizar a biblioteca coma unha prolongación da aula.
- Recursos de internet:
 - blogs do departamento (www.latinantioquia.blogspot.com , <http://blogs.prensaescuela.es/arqueoantioquia/> www.civitaslimicorum-atenas.blogspot.com
 - Aula virtual: nela recóllense todos os materiais de referencia e complementarios de uso en todas os modelos posibles de ensino PRESENCIAL, SEMIPRESENCIAL, NON PRESENCIAL, portais de videos, presentacións, buscadores...

Procedemento para a avaliación inicial

Debido a que se trata dun grupo pequeno, procederase a unha avaliación individualizada, por medio da interacción nas primeiras sesións do curso, sobre:

- Coñecementos previos sobre a materia
- Coñecementos básicos de tipo lingüístico
- Capacidade de expresión oral e escrita

Procedemento de avaliación continua

Durante o curso levarase a cabo un control continuado do progreso do alumnado mediante os instrumentos de avaliación xa mencionados.

Todo isto servirá de elemento evaluador da asimilación progresiva e continuada de contidos da materia e de comprobación de consecución de obxectivos.

Valorarase o traballo diario individual e en grupo, a participación, a actitude e o bo comportamento.

Procedemento de avaliación extraordinaria

Coa lexislación vixente está previsto un exame extraordinario de setembro para o alumnado que non acade cualificación positiva na convocatoria de xuño.

Na data de setembro que acorde o centro educativo realizarase un exame escrito, sendo necesario obter unha nota mínima de 5 para superalo.

O alumnado que nesta convocatoria siga sen acadar cualificación positiva e promocióne de curso, levará a materia pendente.

As probas de recuperación extraordinarias terán como contidos os incluídos na presente

programación e á disposición da Comunidade Educativa na Xefatura de Estudos do Centro. Os criterios de avaliación serán os mesmos que nos demais casos.

Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

Despois de cada unidade didáctica, o profesor analizará e evaluará o proceso ensino-aprendizaxe, co fin de observar:

- a adecuación dos materiais
- a adecuación dos procedementos
- a temporalización
- outras cuestións.

Utilizaremos as seguintes rúbricas para a autoavaliación do profesorado.

PLANIFICACIÓN

INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
1. Programa a materia tendo en conta os estándares de aprendizaxe previstos nas leis educativas.		
2. Programa a materia tendo en conta o tempo dispoñible para o seu desenvolvemento.		
3. Selecciona e secuencia de forma progresiva os contidos da programación de aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes.		
4. Programa actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.		
5. Planifica as clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación de aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado.		
6. Establece os criterios, procedementos e os instrumentos de avaliación		

I.E.S. CIUDE DE ANTIOQUÍA

e autoavaliación que permiten facer o seguimento do progreso de aprendizaxe dos seus alumnos e alumnas.		
7. Coordínase co profesorado doutros departamentos que poidan ter contidos afíns á súa materia.		

MOTIVACIÓN DO ALUMNADO

INDICADORES	VALORACIÓN
1. Proporciona un plan de traballo ao principio de cada unidade.	
2. Considera situacións que introduzan a unidade (lecturas, debates, diálogos...).	
3. Relaciona as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade.	
4. Informa sobre os progresos conseguidos e as dificultades encontradas.	
5. Relaciona os contidos e as actividades cos intereses do alumnado.	
6. Estimula a participación activa dos estudantes en clase.	
7. Promove a reflexión dos temas tratados.	

DESENVOLVEMENTO DO ENSINO

INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
1. Resume as ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema con mapas conceptuais, esquemas...		
2. Cando introduce conceptos novos, relaciónaos, se é posible, cos xa coñecidos; intercala preguntas aclaratorias; pon exemplos...		
3. Ten predisposición para aclarar dúbidas e ofrecer asesorías dentro e fóra das clases.		
4. Optimiza o tempo dispoñible para o		

I.E.S. CIUDE DE ANTIOQUÍA

	desenvolvemento de cada unidade didáctica.		
	5. Utiliza axuda audiovisual ou doutro tipo para apoiar os contidos na aula.		
	6. Promove o traballo cooperativo e mantén unha comunicación fluída cos estudantes.		
	7. Desenvolve os contidos dunha forma ordenada e comprensible para os alumnos e as alumnas.		
	8. Formula actividades que permitan a adquisición dos estándares de aprendizaxe e as destrezas propias da etapa educativa.		
	9. Formula actividades en grupo e individuais.		

I.E.S. CIDADE DE ANTIOQUÍA

INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
1. Realiza a avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel dos estudantes.		
2. Detecta os coñecementos previos de cada unidade didáctica.		
3. Revisa, con frecuencia, os traballos propostos na aula e fóra dela.		
4. Proporciona a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como pode melloralas.		
5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e as alumnas, e dá pautas para a mellora das súas aprendizaxes.		
6. Utiliza suficientes criterios de avaliación que atendan de xeito equilibrada a avaliación dos diferentes contidos.		
7. Favorece os procesos de autoavaliación e coavaliación.		
8. Propón novas actividades que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non foron alcanzados suficientemente.		
9. Propón novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.		
10. Utiliza diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, o nivel dos estudantes, etc.		
11. Emprega diferentes medios para informar dos resultados os estudantes e os pais.		

SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO APRENDIZAXE

Indicadores de logro para avaliar a programación didáctica

Neste apartado pretendemos promover a reflexión e a autoavaliación da realización e o desenvolvemento de programación didáctica. Para iso, ao finalizar cada unidade didáctica propónse unha secuencia de preguntas que nos permitan avaliar o funcionamento do programado na aula e establecer estratexias de mellora para a propia unidade.

De igual modo, propoñemos o uso dunha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto; esta pódese realizar ao final de cada trimestre, para así poder recoller as melloras no seguinte. A devandita ferramenta descríbese a continuación:

ASPECTOS QUE SE AVALÍAN	ASPECTOS DESTACABLES	ASPECTOS QUE DEBEN MELLORAR.	PROPOSTAS DE MELLORA PERSOAL
Temporalización das unidades didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos da unidade			
Descritores e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferramentas de avaliación			
Evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			
Interdisciplinariedade			

LATÍN, 1º BACHARELATO

Introdución

No bacharelato perséguese un estudo en profundidade da lingua latina, lingua que está moi presente nas utilizadas e estudadas polo alumnado.

O estudo do latín como lingua flexiva proporciona mediante a comparación unha sólida base científica para o estudo e o perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas.

Logo de adquiridos uns mínimos coñecementos sobre os seus mecanismos morfosintácticos e o seu léxico, o latín permite entender as linguas romances como resultado dunha evolución e atopar paralelismos entre elas que axuden no seu estudo.

O estudo da orixe e a evolución do latín ás linguas romances proporcionalle ao alumnado os instrumentos necesarios para comprender e analizar os procesos de cambios fonéticos, morfosintácticos e semánticos que deron lugar aos procedementos que rexen hoxe as súas linguas, e axuda a incrementar de xeito notable o seu léxico. A reflexión sobre o léxico coñecido, a adquisición de novas palabras e a comprensión das estruturas da lingua latina interveñen de xeito notable no uso máis eficaz da lingua propia como instrumento de aprendizaxe, comunicación e interpretación da realidade.

O estudo da herdanza clásica, obxecto desta materia, non só está presente na lingua latina, pois abordará tamén os diferentes aspectos que se inclúen no que coñecemos como civilización latina, berce da Europa actual. Ademais da descrición do seu marco xeográfico e do estudo dos principais fitos históricos, haberá lugar tamén para unha análise das súas estruturas sociopolíticas, da súa vida cotiá, e manifestacións culturais como os espectáculos públicos ou as súas creacións literarias e artísticas, a enxeñaría e o urbanismo, a mitoloxía e a relixión.

Partindo desta perspectiva, o estudo da materia organízase en bloques que, con lixeiros matices, se repiten en todos os cursos.

Os devanditos bloques refírense tanto a cuestións lingüísticas como a temas culturais, tendo en conta que ambos os dous aspectos constitúen dúas facetas inseparables e complementarias para o estudo da civilización romana, sen as que non é posible apreciar a importancia do legado latino na súa verdadeira dimensión.

Se, como dixemos, a lingua e a cultura constitúen dúas realidades inseparables e complementarias para afondar no coñecemento da civilización latina, non existe mellor instrumento para o estudo de ambas que os propios textos, aos que está dedicado outro dos bloques de contidos previstos en todos os cursos. Preténdese deste xeito facer fincapé na necesidade de estudar desde o primeiro momento a lingua no seu contexto real, como mecanismo de expresión intelectual e estética no que se exemplifican os contidos lingüísticos estudados. Para lograr este obxectivo, ademais do labor de

tradución, deberase tratar o latín como unha lingua viva coa que traballar tamén a comunicación oral e escrita.

A comunicación lingüística é a competencia clave que máis presenza terá na materia de Latín, xa que o estudo da lingua latina, da súa orixe e evolución, do seu funcionamento interno, do seu léxico e dos seus textos redundará sen dúbida nun maior coñecemento e dominio das linguas propias. Non obstante, deberase ter en conta tamén o tratamento das outras competencias.

O labor de tradución non só constitúe por si mesmo un importante exercicio intelectual, senón que ao mesmo tempo estimula a memoria, a lóxica de pensamento e os hábitos de disciplina no estudo, mellorando o razoamento e impulsando a competencia clave de aprender a aprender.

Contextualización

O contexto extraordinario e inestable derivado da situación sanitaria (Covid 19) vai determinar a elaboración e aplicación desta programación.

Por unha parte, partimos dunha situación na que o alumnado non adquiriu todas as aprendizaxes no curso anterior polo que será preciso facer axustes curriculares segundo as necesidades do grupo e tamén as individuais derivadas dos resultados da avaliación inicial, alomenos, durante o primeiro trimestre deste curso.

Asemade, contéplanse tres posibles escenarios, que a día de hoxe é imposible concretar, debido á situación sanitaria cambiante e imprevisible: actividade lectiva presencial, semipresencial e/ou non presencial.

Por iso, é preciso prever as adaptacións necesarias para o ensino non presencial ou semipresencial identificando de forma expresa aquelas aprendizaxes imprescindibles para a adquisición das competencias clave, así como o deseño de tarefas globais e as estratexias e instrumentos de avaliación máis adecuados para a consecución deste obxectivo.

Con esta perspectiva, darase preferencia ás actividades que utilicen recursos dixitais, xa que estas pódense adaptar ó ensino presencial e non presencial, tanto para o traballo en grupo coma individual.

Dado que se trata dun grupo pequeno pero que permite agrupamentos e traballo individual, o tratamento da materia pode facerse dun xeito dinámico sen perder a atención individualizada.

Teremos en conta a presenza dunha alumna que non cursou a materia en 4º de ESO, polo que haberá que traballar con ela de xeito específico, proporcionándolle materiais complementarios.

Aínda que o resto do grupo cursa por segundo ano latín, a situación excepcional do curso pasado así como a experiencia de anos anteriores aconsella observar nas primeiras sesións as destrezas do alumnado en cuestións básicas de morfoloxía e sintaxe nas linguas coñecidas polo alumnado, xa que carencias deste tipo impiden afondar no coñecemento do latín.

Por outra parte, como xa se sinalou, o contexto xeográfico no que nos atopamos favorece o achegamento á materia de Latín mediante a presenza de restos romanos materiais no propio centro escolar -marco das Antas, miliario romano-, e nas súas proximidades: recinto arqueolóxico de Xinzo de Limia, Vía Nova, campamento romano de Aquis Quærquennis, Sta. Mariña de Augas

Santas etc. E tamén se poñerán de relevo os restos inmariais como a celebración da Festa do Esquecemento.

O alumnado verá con certa frecuencia novas nos medios de comunicación que falan da presenza romana no seu contorno, o cal axudará a:

- Evitar a idea de que o que se estuda en Latín é unha realidade anclada no pasado ou incluso morta.
- Proxectar o pasado das civilizacións que se desenvolveron na Limia no presente, amosando a presenza romana así coma o paralelismo de situacións pasadas e presentes.
- Mellorar a motivación do alumnado con respecto ó que se estuda en Latín.

Contribución da materia ao desenvolvemento das competencias clave

As competencias do currículo establecidas pola normativa básica para o noso sistema educativo son:

- a) Comunicación lingüística.
- b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
- c) Competencia dixital.
- d) Aprender a aprender.
- e) Competencias sociais e cívicas.
- f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
- g) Conciencia e expresións culturais.

Non se pode establecer unha relación exclusiva entre materias e competencias, dito de outra forma, a relación entre competencias e materias é transversal, é dicir, ó desenvolvemento dunha competencia contribúese desde todas as materias en maior ou menor medida e, en consecuencia, desde unha materia contribúese ó desenvolvemento de todas as competencias, igualmente, en maior ou menor medida.

Así pois, na aprendizaxe por competencias, a materia de Latín desempeña un papel esencial xunto ás demais materias que cursa o alumno. Por outra parte, é evidente que a materia de Latín contribuirá en maior medida ó desenvolvemento de determinadas competencias, polo que é preciso sinalar en que aspectos contribúe a materia a ese desenvolvemento en cada unha. Referiremos pois esta contribución e máis adiante a súa relación coos obxectivos da materia.

Competencia en comunicación lingüística

A competencia en comunicación lingüística debemos vincularla coa práctica social da comunicación, sexa oral ou escrita. Ó desenvolvemento da mesma, a materia de Latín contribúe de maneira especial e significativa desde moitos e diferentes contidos e actividades, de modo que os alumnos que cursaron a materia adquiren unha especial preparación para afrontar con éxito situacións de comunicación oral ou escrita, todo iso desde unha mellora evidente da comprensión formal do acto comunicativo nas súas diferentes modalidades e de unha especial preparación para a motivación e creación de distintos tipos de mensaxes. A nosa materia aporta ó desenvolvemento desta competencia, entre outras contribucións:

- Acceso a textos literarios traducidos como fonte de aprendizaxe e disfrute.
- Comprensión do compoñente lingüístico da propia lingua e de linguas extranxeiras.
- Comprensión e expresión correcta de textos diversos que permiten unha mellor interacción social.
- Contextualización do acto comunicativo nas súas diferentes modalidades.
- Desenvolvemento de distintos rexistros lingüísticos e a súa correcta aplicación.
- Desenvolvemento da capacidade crítica ante a mensaxe e o seu contido.
- Facilitade para a aprendizaxe de linguas extranxeiras e a comunicación oral e escrita nas mesmas.
- Fomento da capacidade creativa lingüística.
- Melloría na comprensión e na emisión de mensaxes orais e escritos.
- Melloría na motivación da aprendizaxe a partires da melloría na comprensión e expresión lingüística.
- Preparación para un mellor acceso a diferentes culturas e, en consecuencia, a unha mellor comprensión da diversidade cultural do mundo actual.
- Preparación para un mellor acceso ó coñecemento mediante a lectura de textos orixinais.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

A contribución da materia de Latín a esta competencia céntrase en especial en desenvolver aspectos esenciais da formación dos alumnos, como son:

- Desenvolvemento da capacidade crítica e análise razoado de problemas e situacións.
- Capacidade de aplicar o razoamento matemático e as súas ferramentas para describir e interpretar fenómenos, feitos e situacións en distintos contextos.
- Desenvolvemento de destrezas para a emisión de xuízos razoables e argumentados fundados nos datos que se manexan.

- Fomento de valores relacionados co rigor argumental, a veracidade e responsabilidade dos xuízos e as conclusións emitidos.
- Desenvolvemento de aspectos de cuantificación de obxectos, relacións e situacións.
- Análise de espazo e forma mediante a interpretación de patróns, elaboración e lectura de mapas, interpretación de obxectos, etc.
- Interpretación de relacións temporais de obxectos e circunstancias.
- Desenvolvemento do pensamento científico mediante a aplicación de métodos propios da disciplina.
- Promoción da investigación científica e achegamento ós métodos que lle son propios.
- Elaboración de xuízos críticos sobre o desenvolvemento científico e tecnolóxico ó longo da historia.
- Fomento de destrezas no uso das tecnoloxías.
- Capacidade de transmisión axeitada dos coñecementos mediante o uso correcto da linguaxe propia da materia.

Competencia dixital

Na materia de Latín, a contribución á competencia dixital é inherente á aprendizaxe da mesma, xa que o emprego das tecnoloxías dixitais convértes nun instrumento imprescindible no proceso de ensinanza-aprendizaxe da materia. Todo iso coa premisa da súa utilización creativa e crítica. Desta forma, a utilización das tecnoloxías dixitais na materia tradúcese nunha contribución clara ó desenvolvemento desta competencia:

- Coñecemento e emprego das principais aplicacións informáticas relacionadas co acceso á información, a súa elaboración e emprego para a comunicación, así como a creación de contidos.
- Fomento do traballo colaborativo.
- Búsqueda de información mediante motores de búsqueda.
- Análise e interpretación crítica da información obtida mediante as tecnoloxías dixitais.
- Capacidade de transformación da información obtida de fontes dixitais e o seu almacenamento en formatos correctos.
- Creación de contidos en distintos formatos (imaxe, texto, audio, etc.).
- Acceso e contribución ó coñecemento de dominio (wiki).
- Presentación de contidos en formatos dixitais e correcta elección da aplicación máis axeitada en función do contido e o receptor da mensaxe.

Aprender a aprender

A materia de Latín debe contribuir de forma especial ó desenvolvemento desta competencia, potenciando nos alumnos a capacidade de iniciar, organizar e manteñerse no aprendizaxe; e iso conséguese motivando ó alumno na curiosidade pola materia, de modo que el mesmo se sinta protagonista da súa aprendizaxe:

- Motivación por aprender.
- Organización e xestión da propia aprendizaxe.
- Coñecemento e autonomía no propio proceso de aprendizaxe.
- Xestión de tarefas: estratexias de planificación, elaboración, supervisión e resultados.
- Capacidade de aprendizaxe en grupo.

Competencias sociais e cívicas

O traballo e o coñecemento da propia evolución da sociedade romana supón unha contribución excelente ó desenvolvemento das competencias sociais e cívicas, máxime nunha sociedade como a actual, tan dinámica e complella. E iso é así dada a diversidade de situacións e relacións que o estudio da sociedade e a historia de Roma ofrece ó alumno. Desta forma, ese estudio e coñecemento contribuirá ó desenvolvemento desta competencia do seguinte modo:

- Capacidade para interpretar situacións e fenómenos sociais.
- Desenvolvemento de actitudes de respecto nas relacións sociais desde o coñecemento da súa diversidade histórica.
- Análise de situacións para a resolución de conflitos.
- Afianzamento de valores democráticos e de participación na sociedade.
- Contribución á mellora das institucións desde o coñecemento da súa historia.
- Conciencia de participación na sociedade actual desde o coñecemento da historia da organización de traballo e das relacións laborais.
- Desenvolvemento de actitudes pola igualdade e a non discriminación entre homes e mulleres e entre diferentes grupos étnicos ou culturais, desde o estudio da súa evolución histórica.
- Comprensión da realidade socioeconómica e de identidade cultural das sociedades actuais desde unha perspectiva histórica e cultural.
- Aprendizaxe crítica de conceptos como cidadanía, Estado, democracia, xustiza e igualdade.
- Respeto reflexivo e crítico ante as diferencias existentes entre diferentes sistemas de valores.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Temos que ter en conta que esta competencia implica básicamente a capacidade que ten o alumno para transformar as súas ideas en actos. Ó desenvolvemento do proceso que implica esa transformación contribúe a materia de Latín mediante:

- Capacidade para pensar de forma creativa.
- Recoñecemento de actitudes emprendedoras en personaxes históricos.
- Fortalezas e debilidades de diferentes feitos históricos estudados (xestión de recursos, funcionamento de grupos humanos, valores, etc.).
- Capacidade de análise, planificación, organización e xestión de tarefas.
- Comunicación e presentación de proxectos.
- Capacidade de traballo individual e en grupo.
- Capacidade de autoevaluación.
- Desenvolvemento do criterio propio e autonomía na xestión da aprendizaxe para conquistar os obxectivos planificados polo alumno.

Conciencia e expresións culturais

O coñecemento e achegamento á sociedade, á cultura, á literatura, ó pensamento e ás manifestacións artísticas da Roma antiga contribúe de maneira especial ó desenvolvemento desta competencia:

- Coñecemento do legado cultural e artístico da Roma antiga.
- Aprecio e valoración crítica das diferentes manifestacións culturais e artísticas.
- Análise do legado cultural e artístico da Roma antiga como elemento fundamental da cultura europea.
- Contribución á capacidade de comprensión e expresión artística do alumno.
- Desenvolvemento do interese polas manifestacións culturais e artísticas.
- Coñecemento de autores, obras, xéneros e estilos das diversas manifestacións artísticas romanas e a súa influencia nas manifestacións culturais e artísticas ó longo da historia ata a cultura e a arte contemporáneas.
- Desenvolvemento de valores relativos á conservación do patrimonio e aprecio pola herdanza cultural e artística.

Vinculación entre Criterios de avaliación, Contidos, Obxectivos, Estándares de aprendizaxe, Grao mínimo de cumprimento dos estándares, Competencias clave e Temporalización

É evidente que a aprendizaxe por competencias non pode ir separada dos obxectivos que se pretenden conquistar nunha materia determinada. Desta forma, establécese unha relación entre obxectivos e contribución ó desenvolvemento de competencias que, sen ser exclusiva, si podemos establecer de forma clara como predominante. Na seguinte táboa establécense as conexións existentes entre os obxectivos da materia Latín I e o desenvolvemento dunha determinada competencia.

OBXECTIVOS DE LATÍN I	PRINCIPAIS COMPETENCIAS QUE CONTRIBÚE A DESENVOLVER
1. Identificar as principais realizacións e fitos históricos do pobo romano e comprobar as distintas formas en que o legado romano evidencia a súa presenza no mundo de hoxe.	Competencia dixital. Aprender a aprender.
	<ul style="list-style-type: none"> - Competencias sociais e cívicas. - Sentido de iniciativa e espírito emprendedor. - Conciencia e expresións culturais.
2. Recoñecer os elementos da herdanza latina que permanecen no mundo actual e consideralos como unha das claves para a interpretación deste.	Comunicación lingüística. Competencia dixital.
	<ul style="list-style-type: none"> - Aprender a aprender. - Competencias sociais e cívicas. - Conciencia e expresións culturais.
3. Valorar as aportacións do espírito clásico como elemento integrador de diferentes corrientes de pensamento e actitudes (éticas, estéticas) que conforman o ámbito cultural europeo ó que o alumno pertence.	Comunicación lingüística. Competencia dixital.
	<ul style="list-style-type: none"> - Aprender a aprender. - Competencias sociais e cívicas. - Sentido de iniciativa e espírito emprendedor. - Conciencia e expresións culturais.
4. Recoñecer a influencia da historia e o legado	Comunicación lingüística.

de Roma na conformación política, social e cultural dos pobos e nacións de Europa, fomentando con iso actitudes de tolerancia e respecto cara a outros pobos.

- Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

- Conciencia e expresións culturais.

5. Desenvolver o sentimento de pertenza á unidade política, social e cultural que é Europa, en cuxa base está o mundo latino, con actitudes de tolerancia e respecto cara os seus distintos pobos e os de outras zonas do mundo.

- Aprender a aprender.

- Competencias sociais e cívicas.

- Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

- Conciencia e expresións culturais.

6. Identificar os elementos léxicos e principais procedimentos de composición e derivación do latín.

- Comunicación lingüística.

- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

- Competencia dixital.

- Aprender a aprender.

7. Recoñecer os elementos léxicos da herdanza latina que permanecen nas linguas romances faladas polo alumnado.

- Comunicación lingüística.

- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

- Competencia dixital.

- Aprender a aprender.

8. Reflexionar sobre os elementos fundamentais que constitúen as linguas e as súas influencias mutuas no espazo e no tempo, recoñecendo as relacións existentes entre as estruturas da lingua latina e as de outras linguas que se derivan o foron profundamente influídas por ela, e recoñecendo componentes significativos desta herdanza (flexión nominal, pronominal e verbal).

- Comunicación lingüística.

- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

- Competencia dixital.

- Aprender a aprender.

- Conciencia e expresións culturais.

9. Coñecer e utilizar os aspectos fonéticos, morfolóxicos, sintácticos e léxicos básicos da lingua latina, iniciándose na interpretación e traducción de textos sinxelos.

- Comunicación lingüística.

- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

- Aprender a aprender.
 - Competencias sociais e cívicas.
10. Identificar e valorar as principais aportacións- da lingua latina como instrumento transmisor da cultura.
- Comunicación lingüística.
 - Competencia dixital.
 - Aprender a aprender.
 - Competencias sociais e cívicas.
 - Conciencia e expresións culturais.
11. Recoñecer o papel integrador do latín en- distintas áreas da ciencia, filosofía, historia, literatura, arte, arquitectura e en xeral na cultura e- historia de Occidente.
- Comunicación lingüística.
 - Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
 - Competencia dixital.
 - Aprender a aprender.
 - Competencias sociais e cívicas.
12. Ordenar os conceptos lingüísticos propios do- alumnado, establecendo categorías, xerarquías, oposicións e relacións entre ámbitos lingüísticos- diversos.
- Comunicación lingüística.
 - Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
 - Competencia dixital.
 - Aprender a aprender.
13. Analizar e interpretar textos diversos- (literarios, históricos, filosóficos), traducidos e orixinais, mediante unha lectura comprensiva,- distinguindo as súas características esenciais e a súa evolución, e analizando a estrutura, o- pensamento e a ideoloxía que neles se reflexa, con unha actitude crítica ante o mundo latino e o- actual.
- Comunicación lingüística.
 - Competencia dixital.
 - Aprender a aprender.
 - Competencias sociais e cívicas.
 - Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
 - Conciencia e expresións culturais.

A contribución dos contidos no desenvolvemento de competencias tradúcese nun coñecemento competencial (coñecemento conceptual, procedimental e actitudinal), destrezas e actitudes competenciais. Veremos na programación de aula de que forma cada un dos contidos e actividades

que a integran contribúen ó desenvolvemento de competencias.

Vinculación entre Criterios de avaliación, Contidos, Obxectivos, Estándares de aprendizaxe, Grao mínimo de cumprimento dos estándares, Competencias clave e Temporalización

Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances

B1.1. Marco xeográfico da lingua.

Obxectivos : l – p

Criterios de avaliación :

B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina.

Estándares de aprendizaxe

LA1B1.1.1. Localiza nun mapa o marco xeográfico da lingua latina e a súa expansión, delimitando os seus ámbitos de influencia e colocando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Localiza os puntos xeográficos clave, pero falta precisión, rigor e claridade na localización xeográfica da lingua latina e a súa expansión

Competencias clave

CMCCT – CCEC - CSC

Temporalización: 2 sesións

B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.

Obxectivos :g

Criterios de avaliación

B1.2. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa hoxe en día.

Estándares de aprendizaxe

LA1B1.2.1. Define o indoeuropeo e reconece as linguas indoeuropeas e as súas familias, e delimita

nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias.

Competencias clave: CD - CAA

Temporalización: 1 sesión

B1.3. Linguas de España: linguas romances e non romances.

Obxectivos : n - p

Criterios de avaliación

B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa, e delimitar o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo, recoñecendo as súas características.

Estándares de aprendizaxe

LA1B1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances, localiza nun mapa as zonas onde se utilizan, delimita o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo e recoñece as súas características.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Conoce e diferencia pola súa orixe as linguas que se falan en España, pero non as delimita por zonas nun mapa.

Competencias clave

CSC - CCEC

Temporalización: 2 sesións

B1.4. Orixe, evolución e etapas do latín. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.

Obxectivos :d – g – p - h

Criterios de avaliación

B1.5. Distinguir as principais etapas na evolución do latín e recoñecer e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.

Estándares de aprendizaxe

LA1B1.5.1. Distingue e delimita as etapas do latín, recoñece e distingue a partir do étimo latino cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, e explica as evolucións que se producen nun caso e

no outro.

LA1B1.5.2. Coñece exemplos de termos latinos que deron orixe tanto a unha palabra patrimonial como a un cultismo, e sinala as diferenzas de uso e significado entre ambos.

LA1B1.5.3. Demostra a presenza do latín no século XXI en campos como a ciencia, a cultura, a publicidade, os medios de comunicación, internet e as redes sociais.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Distingue as principais etapas da evolución do latín.

Explica e ilustra con certo grado de autonomía e precisión a diferenza entre palabra patrimonial e cultismo.

Identifica, comprende e emprega con bastante precisión expresións latinas incorporadas á lingua falada.

Competencias clave

CCL – CAA – CMCCT

CCL

CMCCT – CD - CCEC

Temporalización: 1 sesión

B1.5. Nocións básicas de evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e ao castelán.

Obxectivos :d – p - n

Criterios de avaliación

B1.6. Coñecer e aplicar as regras fundamentais da evolución fonética, e recoñecer os procesos de evolución semántica do latín ao galego e ao castelán partindo dos étimos latinos.

Estándares de aprendizaxe

LA1B1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Realiza con destreza evolucións de termos latinos a distintas linguas romances aplicando as regras fonéticas de evolución.

Competencias clave: CCL - CAA

Temporalización: 2 sesións

Bloque 2. Sistema de lingua latina: elementos básicos

B2.1. Oríxes da escritura. Sistemas de escritura.

Obxectivos: g

Criterios de avaliación

B2.1. Recoñecer sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.

Estándares de aprendizaxe

LAT1B2.1.1. Recoñece tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función, e describe os trazos que distinguen uns dos outros.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Recoñece tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función.

Competencias clave

CD - CCEC

Temporalización: 1 sesión

B2.2. Orixe e evolución do alfabeto latino.

Obxectivos :g

Criterios de avaliación

B2.2. Distinguir as fases da evolución do alfabeto latino, desde a súa orixe ata o alfabeto da época clásica.

Estándares de aprendizaxe

LAT1B2.2.1. Explica a orixe do alfabeto latino, e a evolución e a adaptación dos signos do alfabeto grego.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Explica a orixe do alfabeto latino.

Competencias clave

CAA - CMCCT

Temporalización:1 sesión

B2.2. Orixe e evolución do alfabeto latino.

Obxectivos : g

Criterios de avaliación

B2.2. Distinguir as fases da evolución do alfabeto latino, desde a súa orixe ata o alfabeto da época clásica.

Estándares de aprendizaxe

LAT1B2.3.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do alfabeto latino, así como a súa evolución, sinala as adaptacións que se producen en cada unha e reconece os tipos de alfabeto usados actualmente en Europa, en relación coas linguas que os empregan.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do alfabeto latino, así como a súa evolución, sinala as adaptacións que se producen en cada unha e reconece os tipos de alfabeto usados actualmente en Europa

Competencias clave

CSC – CCL - CCEC

Temporalización: 1 sesión

B2.3. Pronuncia do latín: tipos.

Obxectivos: e

Criterios de avaliación

B2.4. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas da pronuncia en latín e distinguir os seus tipos.

Estándares de aprendizaxe

LAT1B2.4.1. Le con pronuncia e acentuación correctas textos latinos, identificando e reproducindo exemplos de diferentes tipos de pronuncia.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Aplica con bastante precisión as normas fonéticas para pronunciar e acentuar correctamente textos latinos.

Competencias clave

CCL

Temporalización: 1 sesión

Bloque 3. Morfoloxía

B3.1. Formantes das palabras.

Obxectivos: d

Criterios de avaliación

B3.1. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras.

Estándares de aprendizaxe

LA1B3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.

Competencias clave

CMCCT - CCL

Temporalización: 2 sesións

B3.2. Tipos de palabras: variables e invariables.

Obxectivos: g

Criterios de avaliación

B3.2. Distinguir os tipos de palabras a partir do seu enunciado.

Estándares de aprendizaxe

LA1B3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Distingue con precisión palabras variables de invariables.

Competencias clave

CAA - CCL

Temporalización: 1 sesión

B3.3. Concepto de declinación e conxugación.

Obxectivos: i - l

Criterios de avaliación

B3.3. Comprender o concepto de declinación e conxugación.

Estándares de aprendizaxe

LA1B3.3.1. Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de declinación e conxugación

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, diferenciando os conceptos de declinación e conxugación

Competencias clave

CAA – CCL - CD

Temporalización: 2 sesións

B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.

Obxectivos: g - d

Criterios de avaliación

B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinación, enuncialas e declinalas correctamente.

Estándares de aprendizaxe

LA1B3.4.1. Enuncia e declina correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoos segundo a súa categoría e a súa declinación.

LA1B3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Identifica polo enunciado con bastante corrección e exactitude os diferentes tipos de palabras en latín e comprende de maneira razoada o concepto de flexión nominal.

Declina de maneira precisa palabras e sintagmas en concordancia, aplicando para cada palabra o paradigma correspondente sen dificultade.

Competencias clave

CCL

Temporalización: 4 sesións

B3.5. Flexión verbal.

Objetivos: d - g

Criterios de evaluación

B3.5. Conocer las conjugaciones, encuadrar los verbos dentro de su conjugación, enunciarlos e conjugarlos correctamente.

Estándares de aprendizaje

LA1B3.5.1. Clasifica verbos segundo a su conjugación partiendo de su enunciado e describe los trazos por los que se reconocen los modelos de flexión verbal.

LA1B3.5.2. Conoce e identifica las formas que componen el enunciado de los verbos de paradigmas regulares e reconoce a partir de estos los modelos de conjugación.

LA1B3.5.3. Conjuga los tiempos verbales más frecuentes en voz activa e pasiva, aplicando correctamente los paradigmas correspondientes.

Grado mínimo de cumplimiento de los estándares

Clasifica los verbos por el enunciado con bastante corrección e describe de manera razonada los rasgos de los modelos de flexión verbal.

Conoce e identifica las formas que componen el enunciado de los verbos de paradigmas regulares.

Conjuga con destreza los tiempos verbales más frecuentes e aplica coherentemente los paradigmas correspondientes.

Competencias clave

CAA – CCL

Temporalización: 2 sesiones

B3.5. Flexión verbal.

Objetivos: l - d

Criterios de evaluación

B3.6. Analizar el funcionamiento de los temas verbales latinos de presente e de perfecto, e reconocer las formas de los tiempos verbales formados a partir de ellos, tanto en voz activa como en voz pasiva.

Estándares de aprendizaje

LA1B3.6.1. Explica el uso de los temas verbales latinos, identificando correctamente las formas derivadas de cada uno.

LA1B3.6.2. Cambia de voz las formas verbales identificando e manejando con seguridad los formantes que expresan este accidente verbal.

Grado mínimo de cumplimiento de los estándares

Conoce el uso de los temas verbales latinos, identificando correctamente las formas derivadas de cada

un.

Distingue a voz activa da voz pasiva, identificando os formantes de cada unha delas.

Competencias clave

CAA – CCL

CD - CCL

Temporalización: 3 sesións

B3.5. Flexión verbal.

Obxectivos: g

Criterios de avaliación

B3.7. Diferenciar formas persoais e non persoais do verbo, e recoñecer as categorías gramaticais presentes en cada unha.

Estándares de aprendizaxe

LA1B3.7.1. Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas.

Competencias clave

CAA – CCL

Temporalización: 2 sesións

B3.5. Flexión verbal.

Obxectivos: e – d - p

Criterios de avaliación

B3.8. Traducir ao galego e ao castelán as formas verbais latinas, e comparar os sistemas verbais.

Estándares de aprendizaxe

LA1B3.8.1. Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas

Competencias clave

CCL – CAA

Temporalización: 2 sesións

Bloque 4. Sintaxe

B4.1. Elementos da oración.

Obxectivos: i

Criterios de avaliación

B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración.

Estándares de aprendizaxe

LA1B4.1.1. Analiza morfoloxicamente e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Analiza con bastante precisión morfoloxicamente e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración.

Competencias clave

CMCCT - CCL

Temporalización: 2 sesións

B4.2. Casos latinos.

Obxectivos :e

Criterios de avaliación

B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos, identificar as principais funcións que realizan na oración e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente.

Estándares de aprendizaxe

LA1B4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma axeitada de traducilos.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Enumera con bastante corrección os nomes dos casos e explica con coherencia as funcións que realizan.

Competencias clave

CAA - CCL

Temporalización: 2 sesións

B4.3. Concordancia.

Obxectivos: g

Criterios de avaliación

B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán.

Estándares de aprendizaxe

LA1B4.3.1. Recoñece nos textos as regras de concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Recoñece nos textos as regras de concordancia latina.

Competencias clave

CCL

Temporalización: 3 sesións

B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas.

Obxectivos: d

Criterios de avaliación

B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple.

Estándares de aprendizaxe

LA1B4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Compara e clasifica diferentes tipos de oracións simples identificando e explicando mediante criterios xerais en cada caso as súas características.

Competencias clave

CAA - CCL

Temporalización: 2 sesións

B4.5. Oración composta: coordinación e subordinación.

Obxectivos: g

Criterios de avaliación

B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das

subordinadas.

Estándares de aprendizaxe

LA1B4.5.1. Distingue as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas, os seus tipos e os nexos que as caracterizan, e sinala exemplos que expliquen en cada caso as súas características.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Compara e clasifica diferentes tipos de oracións compostas diferenciándoas das oracións simples e, nas compostas, distingue as coordinadas das subordinadas.

Competencias clave

CAA - CCL

Temporalización: 6 sesións

B4.6. Construcións de infinitivo e de participio.

Obxectivos: e

Criterios de avaliación

B4.6. Coñecer as funcións das formas non persoais nas oracións: infinitivo e participio.

Estándares de aprendizaxe

LA1B4.6.1. Identifica as funcións que realizan as formas non persoais (infinitivo e participio) dentro da oración e compara exemplos do seu uso.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Distingue con bastante precisión formas persoais e non persoais dos verbos explicando con razoamentos coherentes os rasgos que permiten identificalas.

Competencias clave

CAA - CCL

Temporalización: 4 sesións

B4.6. Construcións de infinitivo e de participio.

Obxectivos: e

Criterios de avaliación

B4.7. Identificar, distinguir e traducir correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes.

Estándares de aprendizaxe

LA1B4.7.1. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes, en relación con construcións análogas noutras linguas que coñece.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Identifica sen axuda as distintas funcións que realizan as formas non persoais, infinitivo e participio dentro da oración.

Competencias clave

CCL

Temporalización:4 sesións

Bloque 5. Roma: historia, cultura, arte e civilización

B5.1. Períodos da historia de Roma.

Obxectivos : a – i – l – g - p

Criterios de avaliación

B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos.

Estándares de aprendizaxe

A1B5.1.1. Describe o marco histórico en que xorde e se desenvolve a civilización romana, sinala períodos dentro del e identifica en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións

LA1B5.1.2. Distingue as etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.

LA1B5.1.3. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, ponos en contexto e relaciónaos con outras circunstancias contemporáneas.

LA1B5.1.4. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información

LA1B5.1.5. Describe os principais fitos históricos e os aspectos máis significativos da civilización latina, e analiza a súa influencia no devir histórico posterior.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Describe con certa precisión e sen axuda, o marco histórico no que surge e se desenvolve a civilización romana, sinalando con precisión distintos períodos e identificando con coherencia as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións.

Distingue de maneira correcta as diferentes etapas da historia de Roma, explicando con orde e coherencia os seus rasgos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras..

Elabora con certa autonomía de maneira ordeada e coherente eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos relevantes seleccionando información pertinente e relevante en fontes diversas.

Competencias clave

CCEC – CCL – CSC

CSC – CSIEE – CCEC

CAA – CSC

CD – CMCCT

CSC – CSIEE - CCL

Temporalización: 6 sesións

B5.2. Romanización de Hispania e da Gallaecia.

Obxectivos: h – a - p

Criterios de avaliación

B5.2. Coñecer os feitos históricos principais da romanización de Hispania e da Gallaecia, e realizar eixes cronolóxicos.

Estándares de aprendizaxe

LA1B5.2.1. Explica a romanización de Hispania e da Gallaecia, describe as súas causas e delimita as súas fases.

LA1B5.2.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e da Gallaecia, e sinala a súa influencia na historia posterior.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Explica a romanización de Hispania e da Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas distintas fases con certa precisión.

Enumera, explica e ilustra, con certa autonomía, de maneira pertinente e relevante os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e da Gallaecia, sinalando sen dificultade a súa influencia na historia posterior.

Competencias clave

CMCCT – CCL – CSC – CCEE

CSC – CD - CCL

Temporalización: 4 sesións

B5.2. Romanización de Hispania e da Gallaecia.

Obxectivos: n - p

Criterios de avaliación

B5.3. Recoñecer as pegadas da romanización nos principais depósitos arqueolóxicos e museos.

Estándares de aprendizaxe

LA1B5.3.1. Identifica e sinala nun mapa os restos arqueolóxicos máis salientables da romanización de Hispania e da Gallaecia, e descobre e relaciona as pezas arqueolóxicas romanas dos museos cos coñecementos adquiridos.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Identifica e sinala nun mapa con certa precisión os restos arqueolóxicos máis salientables da romanización de Hispania e da Gallaecia.

Competencias clave

CAA – CMCCT – CD - CCEC

Temporalización: 2 sesións

B5.3. Organización política e social de Roma.

Obxectivos: a - c

Criterios de avaliación

B5.4. Coñecer a organización política e social de Roma e recoñecer o seu mantemento actual.

Estándares de aprendizaxe

A1B5.4.1. Describe os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.

LA1B5.4.2. Describe a organización e a evolución da sociedade romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Describe e compara, con certa autonomía, de maneira pertinente e relevante as sucesivas formas de organización do sistema político romano.

Describe con orden e coherencia a organización e evolución da sociedade romana, explicando as características das distintas clases sociais, relacionando con certa autonomía estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais.

Competencias clave

CSIEE – CSC

CSIEE – CD – CSC - CCL

Temporalización: 3 sesións

B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.

Obxectivos: n

Criterios de avaliación

B5.5. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina.

Estándares de aprendizaxe

LA1B5.5.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o ámbito de influencia, explica a súa xenealoxía e establece relacións entre os deuses.

LA1B5.5.2. Identifica deuses, semideuses e heroes dentro do imaxinario mítico, e explica os principais aspectos que diferencian uns dos outros.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Identifica con bastante corrección e exactitude os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os rasgos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando con precisión a súa xenealoxía e establecendo con coherencia relacións entre os diferentes deuses.

Identifica dentro do imaxinario mítico a deuses, semideuses e heroes con certa precisión, explicando con moita corrección e exactitude os principais aspectos que diferencian a uns de outros.

Competencias clave

CCEC – CD

CCEC – CD - CCL

Temporalización: 4 sesións

B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.

Obxectivos: n – h - p

Criterios de avaliación

B5.6. Coñecer os deuses, os mitos, os heroes e as lendas latinas principais, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais.

Estándares de aprendizaxe

LA1B5.6.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos tratamentos, e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.

LA1B5.6.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos e as lendas da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa, e valorando a súa influencia na arte e na literatura posterior a través de exemplos.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno.

Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos e as lendas da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa, e valorando a súa influencia na arte e na literatura posterior a través de exemplos.

Competencias clave

CCEC – CCL – CSC – CSIEE

CAA – CCEC - CCL

Temporalización: 4 sesións

B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.

Obxectivos: n

Criterios de avaliación

B5.7. Coñecer e comparar coas actuais as características da relixiosidade e da relixión latinas, os cultos privados e os ritos funerarios.

Estándares de aprendizaxe

LA1B5.7.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, explicando os trazos que lles son propios, e describe as principais características dos ritos funerarios romanos, distinguindo as semellanzas e as diferenzas que presentan cos de hoxe en día.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Distingue con bastante corrección e exactitude a relixión oficial de Roma dos cultos privados, explicando con coherencia os rasgos que lles son propios e describe con bastante precisión as principais características dos ritos funerarios romanos, distinguindo as semellanzas e as diferenzas que presentan cos de hoxe en día.

Competencias clave

CSC – CMCCT – CCL - CCEC

Temporalización: 2 sesións

B5.5. Arte romana.

Obxectivos: n

Criterios de avaliación

B5.8. Coñecer as características fundamentais da arte romana e describir algunhas das súas manifestacións máis importantes.

Estándares de aprendizaxe

LA1B5.8.1. Describe as principais manifestacións escultóricas e pictóricas da arte romana, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a súa cronoloxía aproximada.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Describe con bastante precisión as principais manifestacións escultóricas e pictóricas da arte romana, situándoas cronolóxicamente con bastante exactitude.

Competencias clave

CCEC - CD

Temporalización: 2 sesións

B5.6. Obras públicas e urbanismo.

Obxectivos: i – d - p

Criterios de avaliación

B5.9. Identificar os trazos máis destacados das edificacións públicas e do urbanismo romano, e sinalar a súa presenza dentro do patrimonio histórico de España e Europa.

Estándares de aprendizaxe

LA1B5.9.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.

LA1B5.9.2. Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a cronoloxía aproximada.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Describe, de maneira imprecisa, los principales elementos e la función de las grandes obras públicas romanas, necesitando axuda para explicar e ilustrar con exemplos su importancia para el desarrollo del Imperio e su influencia en modelos urbanísticos posteriores

Localiza de maneira correcta en un mapa los principales ejemplos de edificaciones públicas romanas que forman parte del patrimonio español, identificado con cierta corrección a partir de elementos concreto su estilo e cronología aproximada.

Competencias clave

CD – CSC – CMCCTC

CMCCT – CD - CAA

Temporalización: 2 sesións

B5.7. O exército.

Obxectivos: a

Criterios de avaliación

B5.10. Describir a estrutura e o funcionamento do exército romano, e distinguir as etapas na súa

evolución.

Estándares de aprendizaxe

1B5.10.1. Enumera os elementos que compoñen a estrutura do exército romano e explica o seu funcionamento, atendendo á súa evolución ao longo dos períodos históricos.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Enumera con orde e coherencia os elementos que compoñen a estrutura do exército romano e explica o seu funcionamento, atendendo á súa evolución ao longo dos períodos históricos.

Competencias clave

CSC - CMCCT

Temporalización: 3 sesións

Bloque 6. Textos

B6.1. Análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica.

Obxectivos: e

Criterios de avaliación

B6.1. Coñecer e aplicar os coñecementos fonolóxicos, morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina para a interpretación, a tradución e a retroversión de textos de dificultade progresiva.

Estándares de aprendizaxe

1B6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Utiliza con bastante corrección e exactitud el análisis morfológico e sintáctico de textos de dificultad graduada para efectuar correctamente su traducción o retroversión.

Competencias clave

CCL – CAA

Temporalización: 6 sesións

B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.

Obxectivos: d - p

Criterios de avaliación

B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.

Estándares de aprendizaxe

LA1B6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de xeito global, relacionando

estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Utiliza con bastante soltura mecanismos de inferencia para comprender textos de xeito global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.

Competencias clave

CAA– CCL

Temporalización: 3 sesións

B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución.

Obxectivos: d - i

Criterios de avaliación

B6.3. Utilizar correctamente manuais e dicionarios, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.

Estándares de aprendizaxe

LA1B6.3.1. Utiliza correctamente o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical incluída nos seus manuais e nas súas entradas, e localiza o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Utiliza con certa soltura el dicionario para localizar el significado de palabras que entrañen dificultad identificando entre varias acepciones el sentido más adecuado para la traducción del texto.

Competencias clave

CAA– CCL

Temporalización: 5 sesións

B6.4. Lectura comprensiva e comentario de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.

Obxectivos: d - e

Criterios de avaliación

B6.4. Realizar a través dunha lectura comprensiva a análise e o comentario do contido e da estrutura de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.

Estándares de aprendizaxe

LA1B6.4.1. Realiza comentarios sobre os principais trazos dos textos seleccionados e sobre os aspectos culturais presentes neles, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta

ou noutras materias.

LA1B6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Realiza con bastante precisión comentarios sobre os principais trazos dos textos seleccionados e sobre os aspectos culturais presentes neles, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.

Elabora con certa autonomía mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.

Competencias clave

CSC – CCEC – CAA

CMCCT - CCL

Temporalización: 5 sesións

B6.6. Producción de pequenos textos en lingua latina.

Obxectivos: i

Criterios de avaliación

B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.

Estándares de aprendizaxe

LA1B6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Redacta con bastante precisión e autonomía frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto

Competencias clave

CCL

Temporalización: 3 sesións

B6.6. Producción de pequenos textos en lingua latina.

Obxectivos: i

Criterios de avaliación

B6.6. Realizar pequenos coloquios en latín con frases sinxelas e de dificultade progresiva.

Estándares de aprendizaxe

LA1B6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Mantén con bastante soltura un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado

Competencias clave

CCL

Temporalización: 3 sesións

Bloque 7. Léxico

B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia.

Obxectivos:e

Criterios de avaliación

B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia.

Estándares de aprendizaxe

LA1B7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece.

LA1B7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Deduce con bastante precisión o significado de termos latinos non estudados partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece.

Identifica e explica con bastante precisión as palabras transparentes e de maior frecuencia.

Competencias clave

CAA– CCL

CD - CCL

Temporalización: 2 sesións

B7.2. Composición e derivación culta. Lexemas, prefixos e sufixos.

Obxectivos: d - p

Criterios de avaliación

B7.2. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos e sufixos que interveñen na composición e na derivación culta.

Estándares de aprendizaxe

LA1B7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na

propia lingua.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Identifica e explica con bastante precisión e autonomía os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.

Competencias clave

CMCCT - CCL

Temporalización: 2 sesións

B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos.

Obxectivos: d - p

Criterios de avaliación

B7.3. Establecer mediante mecanismos de inferencia as relacións existentes entre determinados étimos latinos e os derivados en linguas romances.

Estándares de aprendizaxe

LAT1B7.3.1. Deduce o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Deduce con bastante precisión e autonomía o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.

Competencias clave

CAA- CCL

Temporalización: 2 sesións

B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos.

Obxectivos: e - p

Criterios de avaliación

B7.4. Identificar e explicar os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes.

Estándares de aprendizaxe

LA1B7.4.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.

LA1B7.4.2. Relaciona palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Identifica con bastante precisión a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e

explica a partir desta o seu significado.

Relaciona con bastante precisión palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.

Competencias clave

CCL

CAA – CD - CCL

Temporalización: 2 sesións

B7.4. Locucións latinas de uso actual.

Obxectivos: g - e

Criterios de avaliación

B7.5. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.

Estándares de aprendizaxe

LA1B7.5.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto adecuado cando se expresa na súa propia lingua.

Grao mínimo de cumprimento dos estándares

Coñece con bastante precisión o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto adecuado cando se expresa na súa propia lingua.

Competencias clave

CCL

Temporalización: 5 sesións

Metodoloxía

Debido á incerteza deste curso sinalada no apartado “Contextualización”, é preciso contemplar a metodoloxía que se empregará en caso de:

- Actividade lectiva NON PRESENCIAL
- Actividade lectiva SEMIPRESENCIAL

Este cambio de metodoloxía aparece recollido no apéndice desta programación adicado ós cambios derivados da situación sanitaria.

Se a actividade lectiva se desenvolve todo o curso con normalidade, é dicir, de modo PRESENCIAL, manterase a metodoloxía aplicada en cursos anteriores e que se reflicta a continuación.

Nun curto período de tempo as circunstancias materiais para o ensino do latín variaron notablemente: dispoñemos de dous anos no bacharelato e o alumnado experimenta a necesidade de sentirse motivado para asimilar medianamente o que se lle di dentro da aula. Así as cousas,

habemos de admitir que o enfoque gramaticalista do ensino do latín non resulta precisamente moi motivador nin eficaz. Por iso, para tratar de obter esa motivación e interese do alumnado, evitando dificultades innecesarias e a aridez dun método predominantemente gramatical, véñense utilizando con notable éxito desde fai anos en distintos países europeos e americanos diversos métodos que combinan a prioridade do texto e a inducción, a partir deste, das regras gramaticais. O fin último deste método é que o alumno adquira a capacidade de entender os textos clásicos escritos en latín, así como de interpretalos dentro do seu contexto histórico e cultural, e para iso a gramática que se explica é a estrictamente necesaria para a comprensión do texto, e adoita emanar do texto mesmo que serve de base para a súa posterior explicación.

Para a aplicación dos principios de este método activo e inductivo resulta indispensable utilizar textos convenientemente adaptados ao grao de dificultade e ás necesidades de progresión do mesmo. O texto latino está na base e en torno a el xiran os demais elementos, relacionados temática e culturalmente con el, expoñendo os contidos lingüísticos de xeito progresivo e introducindo o vocabulario latino de modo gradual ao longo de todo o curso.

Por outra banda, a coincidencia do estudo das dúas linguas clásicas no Bacharelato invita a traballar ao unísono e a realizar unha actividade interdisciplinar que evite duplicidades innecesarias no desenvolvemento de ambas materias.

Os principios lingüísticos que subxacen nesta formulación esfórzanse por lograr unha síntese integradora combinando o mellor dos métodos tradicionais (gramaticalistas, deductivos) e modernos (activos, inductivos, comunicativos) no ensino do latín, tendendo ao ideal de aprender lingua utilizando contidos culturais relevantes, pois a lingua latina debe aprenderse nun contexto romano, de modo que a comprensión da lingua e da cultura avancen *pari passu*.

O obxectivo último é o de poñer canto antes ao alumnado ante textos orixinais que se poidan ler con confianza. Somos conscientes de que non podemos relegar a gramática, pero tampouco convén convertela no pretexto central do curso: é un instrumento máis de comprensión lingüística que estimamos no que vale. A lingua é un feito comunicativo, e iso inclúe ler, escribir, pero tamén escoitar e falar... En fin, sería insensato renunciar de antemán aos inagotables recursos ao noso alcance para facer máis atractivo e eficaz o ensino do latín.

Por outra parte, procurárase fomentar no alumnado a participación activa no proceso de ensinanza-aprendizaxe, xerando na aula o clima máis apropiado e animando as súas iniciativas.

Tendo presente o plan para a integración e potenciación das TICS, especialmente no contexto actual, este departamento manterá activo o blog de aula no que se recolle abundante material que se seguirá a usar durante este curso, coa fin de manter contacto permanente co alumnado, propoñer actividades, facilitar información complementaria, etc.

Asemade potenciarase o uso da **aula virtual** como prolongación da aula física, tanto se se mantén o ensino PRESENCIAL, como se cumprise modificalo a SEMIPRESENCIAL ou incluso NON PRESENCIAL. Este entorno permítenos manter contacto permanente co alumnado e ter sempre a disposición os recursos para a aprendizaxe que pretendemos.

O libro de texto que empregamos, ten unha versión on-line que o alumnado deberá activar. Deste

xeito, pode acceder a contidos complementarios, exercicios, cuestionarios, videos, referenciados no formato en papel. Isto permitiranos tanto complementar as clases presenciais, como, de ser preciso, ter unha fonte de recursos moi útil, vencellados a cada tema, se houber que abandonar o ensino presencial.

Por último, dentro do apartado de potenciación das TICS, teremos activo **webex** para videoconferencias. Este recurso será de uso recorrente especialmente de pasarmos ó ensino NON PRESENCIAL ou SEMIPRESENCIAL, pero non se descarta o uso ocasional no contexto PRESENCIAL.

Materiais didácticos

- Libro de texto -Edebé-. Versión en papel e on-line.
- Julia: A latin reading book. Versión on-line <https://latinonline.es/aprender-a-leer-latin/julia-una-lectura-en-latin-facil-e-adaptada/>
- Lingua latina per se illustrata. Versión con exercicios on-line <http://www.culturaclasica.com/lingualatinaorberg.htm>
- Fondos bibliográficos da biblioteca do centro. Trataremos de utilizar a biblioteca coma unha prolongación da aula.
- Recursos de internet:
 - blogs do departamento (www.latinantioquia.blogspot.com), <http://blogs.prensaescuela.es/arqueoantioquia/>, www.civitaslimicorum-atenas.blogspot.com
 - Aula virtual: nela recóllense todos os materiais de referencia e complementarios de uso en todas os modelos posibles de ensino PRESENCIAL, SEMIPRESENCIAL, NON PRESENCIAL, portais de videos, presentacións, buscadores...

Avaliación

a) Instrumentos de avaliación.

- Notas de clase derivadas do traballo persoal encomendado para a casa e do realizado na clase.
- Participación no blog do departamento, respondendo a cuestións alí presentadas.
- Traballos individuais ou en grupo sobre cuestións relacionadas coa cultura e civilización latinas.
- Traballos individuais derivados de actividades extraescolares.

v. Probas obxectivas: levaranse a cabo ó fin de cada bloque de contidos e terán os seguintes apartados:

1. Exercicios relacionados cos contidos lingüísticos e a interpretación dos textos. Suporá o 70% da cualificación da proba. Hai que ter en conta que o alumnado deberá obter en cada apartado da proba unha nota mínima de 5, xa que non se concibe no estudio das linguas que alguén domine, por exemplo, a morfoloxía nominal e descoñeza absolutamente a verbal.
2. Exercicios relacionados cos contidos de cultura e civilización. Suporán o 20% da cualificación da proba.
3. Exercicios de evolución de palabras dende o latín ás linguas románicas e latinismos. Suporá o 10% restante.

b) Procedementos de avaliación.

Coa fin de obter información sobre a situación inicial do alumno/alumna é preciso levar a cabo unha avaliación inicial que nos oriente sobre a mellor adecuación do proceso de ensino-aprendizaxe.

A partir de aí, a profesora fará un seguimento diario das actividades realizadas individualmente e en grupo.

Ademais deste seguemento, cada certo tempo, ó final de cada unidade ou bloque de unidades moi conexas entre si, a profesora fará unha avaliación sumativa encamiñada a valorar o grao de consecución obtido por cada alumno/alumna respecto dos obxectivos propostos no proceso educativo.

De aí desprenderase o grao de capacidade e de dificultade co que o alumno/alumna se vai enfrontar ó seguinte tramo do proceso: á seguinte unidade didáctica ou bloque de unidades, ó seguinte nivel e.t.c... Sería, en todo caso, a avaliación inicial do novo proceso aberto

c) Criterios de cualificación

	<u>SISTEMA DE CUALIFICACIÓN.</u>
NOTAS DE CLASE	10%
NOTA MEDIA DAS PROBAS OBXECTIVAS DO TRIMESTRE (excepto a última)	30% Nos exames indícarase a puntuación de cada cuestión.
NOTA DA ÚLTIMA PROBA OBXECTIVA DO TRIMESTRE	50% No exame indícarase a puntuación de cada cuestión.

NOTAS DOS TRABALLOS (blog, traballos de grupo ou individuais, traballos actividades extraescolares)	10% Cada participación no blog do departamento será calificada cun máximo de 0,25 ptos., ata un máximo de 1 pto.
RECUPERACIÓN	Cada trimestre serve de recuperación dos anteriores

Procedemento de avaliación de alumnado coa materia pendente

Non existe esta posibilidade neste nivel.

Procedemento de avaliación continua

Ó longo do curso levarase a cabo un control continuado do progreso do alumnado mediante os instrumentos de avaliación xa mencionados.

Todo isto servirá de elemento evaluador da asimilación de contidos da materia e de comprobación de consecución de obxectivos. Valorarase o traballo diario individual e en grupo, a participación, a actitude e o bo comportamento. A superación dunha avaliación implicará a avaliación positiva da anterior, xa que o coñecemento dunha lingua vaise producindo de forma progresiva, e no aspecto cultural, tamén é preciso ter uns coñecementos previos para seguir avanzando.

En canto ó alumnado que por acumulación de faltas de asistencia non xustificadas perda o dereito á avaliación continua, será avaliado a final de curso dos contidos detallados nesta programación, así como dos traballos obrigatorios. Tampouco estarán exentos de realizar as actividades de clase, polo que, se non asisten, deberán entregar á profesora as actividades que lles indique debidamente realizadas. Así mesmo, terase en conta a actitude manifestada nas clases ás que asistan trala perda da escolaridade.

Procedemento de avaliación extraordinaria

Coa lexislación vixente está previsto un exame extraordinario de setembro para o alumnado que non acade cualificación positiva na convocatoria de xuño.

Na data de setembro que acorde o centro educativo realizarase un exame escrito, sendo necesario obter unha nota mínima de 5 para superalo.

O alumnado que nesta convocatoria siga sen acadar cualificación positiva e promocióne de curso, levará a materia pendente.

As probas de recuperación extraordinarias terán como contidos mínimos os incluídos na presente programación e á disposición da Comunidade Educativa na Xefatura de Estudos do Centro. Os criterios de avaliación serán os mesmos que nos demais casos.

Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

Os mesmos que os recollidos para 4º de ESO

Indicadores de logro para avaliar a programación didáctica

Os mesmos que os recollidos para 4º de ESO

LATÍN II (2º de Bacharelato)

Introdución

O alumnado que chega a 2º de Bacharelato na materia de latín ten unha certa competencia na comprensión da lingua latina, despois de dous anos de ter cursado a materia, como é o caso das alumnas deste curso.

Así pois, neste nivel, ademais de mellorar a súa comprensión dos textos latinos con traballo intenso con eles, tratarase de achegalos a aspectos menos coñecidos e nos que se afondou menos nos cursos anteriores. Especialmente referímonos a literatura latina, á toponimia e ó uso de latinismos.

O estudo máis en profundidade de obras literarias reservouse para o curso de segundo de bacharelato, que conta cun bloque específico para a literatura latina, no que un mellor coñecemento da lingua lle permitirá ao alumnado entrar en contacto directo con algúns fragmentos das obras orixinais, afondando deste xeito na comprensión dos textos literarios clásicos latinos para comprender as claves da sociedade en que viron a luz e valorar a influencia que os autores latinos tiveron ao longo dos séculos.

A lingua e a cultura constitúen dúas realidades inseparables e complementarias para afondar no coñecemento da civilización latina e non existe mellor instrumento para o estudo de ambas que os propios textos, aos que está dedicado outro dos bloques de contidos previstos en todos os cursos, pero con máis profundidade en 2º de Bacharelato. Preténdese facer fincapé na necesidade de estudar desde o primeiro momento a lingua no seu contexto real, como mecanismo de expresión intelectual e estética no que se exemplifican os contidos lingüísticos estudados. Para lograr este obxectivo, ademais do labor de tradución, deberase tratar o latín como unha lingua viva coa que traballar tamén a comunicación oral e escrita.

Por último, aínda que xa nos cursos anteriores se adicara un bloque ao estudo do léxico, entendendo que este resulta imprescindible para avanzar no coñecemento de calquera lingua, dentro deste ámbito, neste nivel, préstase especial atención á etimoloxía, non só porque esta serve para pór de manifesto o mantemento das raíces latinas nas linguas modernas, senón ademais porque axuda o alumnado a adquirir unha mellor comprensión da súa propia lingua, axudándolle a precisar o significado de termos coñecidos ou a descubrir o de outros que non utilizara anteriormente, e incorporándoos ao seu vocabulario habitual. Así, dedícase un especial interese á composición e á derivación culta, onde se analizan prefixos, lexemas e sufixos de orixe grega e latina.

Abondando nesta última idea, abórdase o estudo das locucións e as expresións latinas de uso actual, non só para coñecer o seu significado, senón tamén para saber empregalas nun contexto adecuado.

Neste nivel, o desenvolvemento da programación ven marcado pola necesidade de adecuar o marco legislativo á concreción que esixe a necesidade de enfrontarse a un exame externo, como é a ABAU.

É por iso, que na selección de textos para traducir e analizar, así como nos temas de cultura e civilización, tomaremos como referencia as indicacións da CIUG, sen prexuízo de cumprimento do obxectivo primordial: acceder directamente ós textos orixinais máis importantes da tradición literaria latina, e a través deles ó denominado legado clásico.

Contextualización

O contexto extraordinario e inestable derivado da situación sanitaria (Covid 19) vai determinar a elaboración e aplicación desta programación.

Por unha parte, partimos dunha situación na que, como grupo, o alumnado non adquiriu todas as aprendizaxes no curso anterior polo que será preciso facer axustes curriculares segundo as necesidades do grupo.

Asemade, as diferencias dentro do grupo son moi grandes: houbo alumnas que levaron a cabo todas as tarefas na etapa non presencial do curso pasado, mentres que outra parte do grupo apenas desenvolveu ningunha tarefa. Así pois, a partires da avaliación inicial, detectaranse as necesidades individuais e de grupo para elaborar o plan de reforzo e recuperación.

Por outra banda, contémplanse tres posibles escenarios, que a día de hoxe é imposible concretar, debido á situación sanitaria cambiante e imprevisible: actividade lectiva presencial, semipresencial e/ou non presencial.

Por iso, é preciso prever as adaptacións necesarias para o ensino non presencial ou semipresencial identificando de forma expresa aquelas aprendizaxes imprescindibles para a adquisición das competencias clave, así como o deseño de tarefas globais e as estratexias e instrumentos de avaliación mais adecuados para a consecución deste obxectivo.

Con esta perspectiva, darase preferencia ás actividades que utilicen recursos dixitais, xa que estas pódense adaptar ó ensino presencial e non presencial, tanto para o traballo en grupo coma individual.

Dado que se trata dun grupo pequeno pero que permite agrupamentos e traballo individual, o tratamento da materia pode facerse dun xeito máis dinámico e personalizado.

A experiencia de anos anteriores aconsella observar nas primeiras sesións as destrezas do alumnado en cuestións básicas de morfoloxía e sintaxe nas linguas coñecidas polo alumnado, xa que carencias deste tipo impiden afondar no coñecemento do latín.

Neste sentido, o feito de que a profesora sexa a mesma que no curso pasado, facilita o traballo neste curso, xa que o punto de partida é coñecido.

Por outra parte, seguirase incidindo na presenza romana no contexto lingüístico, histórico e cultural, no que nos atopamos.

Vinculación entre obxectivos, secuenciación e temporalización dos contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e grao mínimo de consecución de cada un, competencias clave, elementos transversais.

- COMPETENCIAS CLAVE-OBXECTIVOS¹-ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE-ELEMENTOS TRANSVERSAIS²

1.- Competencia lingüística. Estándares de aprendizaxe.

Neste curso, os alumnos afondarán no coñecemento da lingua latina, no aspecto morfolóxico e, sobre todo, nos aspectos sintáctico e léxico, o que debe redundar nun mellor dominio do castelán, o galego e incluso o resto das linguas modernas – especialmente as románicas – que sexan obxecto do seu estudo agora ou no futuro. Como matriz das linguas románicas, pero tamén como modelo das linguas cultas do noso entorno cultural, o coñecemento da sintaxe, do léxico latino e das expresións latinas de uso frecuente aportarán aos alumnos un maior dominio e maior seguridade na expresión e no uso correcto das linguas modernas.

Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances.

OBXECTIVOS: p/i/ d

ELEMENTOS TRANSVERSAIS: CL, EC, CA,

LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos ecultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.

LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras de evolución fonética, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino.

LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilústrao con exemplos.

Bloque 2. Morfoloxía

OBXECTIVOS: l/i/ d

1 Aparecen vinculados ós bloques de contidos, polo que só se mencionan a primeira vez que aparece o bloque.

2 Aparecen vinculados ós bloques de contidos, polo que só se mencionan a primeira vez que aparece o bloque.

I.E.S. CIUDADE DE ANTIOQUÍA

ELEMENTOS TRANSVERSAIS: CL, TIC, CA,

LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen.

LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes.

LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.

LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e castelán.

LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.

LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose co dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e castelán.

LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos de morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.

Bloque 3. Sintaxe

OBXECTIVOS: p/e/ d

ELEMENTOS TRANSVERSAIS: CL, TIC, CA,

LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.

LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñece.

LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e castelán.

LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.

LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.

Bloque 5. Textos

OBXECTIVOS: e/d/ b/ a/ h

ELEMENTOS TRANSVERSAIS: CL, EC, CA, EMP, IHM

LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.

LA2B5.2.1 Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.

LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios dos textos.

Bloque 6. Léxico

OBXECTIVOS: p/e/ d/g/ h

LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán.

LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.

LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán.

LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.

LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.

2.- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía. Estándares de aprendizaxe.

Esta materia contribúe ao desenvolvemento desta competencia ao permitir enfrontarse a textos de tipoloxías variadas nos que podan figurar non só elementos lingüísticos senón tamén elementos icónicos, gráficos, fotográficos;... con esta competencia achégase ó alumno a presenza do latín no

século XXI, en campos como a ciencia, a publicidade, os medios de comunicación, internet e as redes sociais.

Bloque 4. Literatura latina

OBXECTIVOS: p/i/ d/h/n/g

ELEMENTOS TRANSVERSAIS: CL, EC, CA, EMP, IHM, TIC

LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.

Bloque 6. Léxico

LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán.

LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.

LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.

3.- Competencia dixital. Estándares de aprendizaxe.

Xa hai bastantes anos que o latín chegou a Internet. Existen na actualidade moitas páxinas de calidade que permiten aos alumnos realizar exercicios, practicar mediante xogos aspectos da gramática ou da sintaxe latinas e acceder a toda clase de información relacionada co latín e coa civilización romana. Consideramos que é precisamente neste aspecto onde os profesores podemos instruír aos alumnos no emprego deste magnífico instrumento, axudándoos a a acceder á información en páxinas descoñecidas para eles e, o que é máis importante, a recoñecer a fiabilidade das fontes e a seleccionar a información relevante, sen esquecer outros instrumentos que a informática pon nas súas mans, como editores de texto, programas para realizar presentacións, retoque fotográfico, etc.

Bloque 4. Literatura latina

LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.

LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.

LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina.

LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural e cita e explica as súas obras máis coñecidas.

LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos da literatura contemporánea.

LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores contemporáneos e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.

Bloque 5. Textos

LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.

4.- Aprender a aprender. Estándares de aprendizaxe.

Aínda que esta competencia se traballará, en maior ou menor medida, na práctica totalidade dos estándares de aprendizaxe, destacaremos aqueles onde será maior a súa presenza e rendibilidade, pola aplicación de coñecementos previos para acadar outros novos, a combinación de diferentes habilidades e procedementos e a necesidade de tirar conclusións a través da análise dos datos.

Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances

LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.

LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras de evolución fonética, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino.

Bloque 2. Morfoloxía

LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.

LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose co dicionario calquera tipo de formas verbais,

conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e castelán.

LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos de morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario

Bloque 3. Sintaxe

LAB3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.

Bloque 4. Literatura latina

LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.

LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.

LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores contemporáneos e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.

Bloque 5. Textos

LA2B5.2.1 Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.

LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios dos textos.

Bloque 6. Léxico

LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.

LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán.

5.- Competencias sociais e cívicas. Estándares de aprendizaxe.

O coñecemento doutras civilizacións, no noso caso a romana, permite xulgar a propia de xeito máis obxectivo, tanto nas súas virtudes e valores como nos seus defectos. Por outra banda, na civilización romana, como base da nosa civilización e cultura, podemos rastrexarnos, recoñecernos e explicármonos, identificar moitos dos elementos que fixeron que hoxe sexamos o que somos e como somos e, polo tanto, aprender a respectar, desde a propia identidade, a identidade dos outros e desenvolver a capacidade de convivencia e tolerancia.

Aínda que o estudo da cultura romana se reduce neste curso case exclusivamente á literatura, esta mesma é un espello onde se reflicten moitos dos valores, aspiracións e conflitos daquela cultura: o patriotismo, o poder político e os seus excesos, os conflitos sociais, o amor, a ansia de realización persoal, as diferenzas de xénero, etc.

Bloque 4. Literatura latina

LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.

LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos de literatura contemporánea.

LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as, e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.

Bloque 5. Textos

LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.

LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.

LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.

6.- Sentido de iniciativa e espírito emprendedor. Estándares de aprendizaxe.

Os grupos de latín están constituídos habitualmente por un número de alumnos inferior ao doutras disciplinas o que permite que a formulación metodolóxica das clases estea orientada á participación

permanente e cotiá do alumnado. Agás as explicacións dos contidos conceptuais, as tarefas son realizadas polos propios alumnos baixo a supervisión do profesor sen que o profesor decida quen vai ser o que lea un texto ou o que corrixa un exercicio. Do mesmo xeito eles escollen entre varias propostas o tema sobre o que vai versar o traballo de cultura e civilización e a forma de realizalo e expoñelo. Consideramos que este xeito de traballar contribúe notablemente ao desenvolvemento das iniciativas persoais e a regulación gradual por parte de cada alumno e alumna da súa propia actividade participativa, individual ou colectivamente. No presente curso, a realización de traballos e actividades por parte dos alumnos afectará especialmente ao estudo da literatura latina, o léxico e o comentario de textos.

Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances.

OBXECTIVOS: d/p/g

Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino.

Bloque 4. Literatura latina

LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.

La2B4.4.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.

LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos de literatura contemporánea.

LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as, e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.

Bloque 5. Textos

LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.

Bloque 6. Léxico

LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do

contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.

LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.

7.- Conciencia e expresións culturais. Estándares de aprendizaxe.

A materia de Latín pode e debe axudar aos alumnos a coñecer mellor e valorar criticamente o seu patrimonio cultural. O estudo da gramática e o léxico latino redonda nun maior dominio das linguas modernas, especialmente do galego e do castelán, pero tamén na conciencia dun acervo cultural común a tódalas linguas románicas e non románicas. Na literatura latina, tan influída pola grega, sen a que non se entende, está unha das principais raíces da literatura, e incluso do pensamento e da arte occidentais. Coñecela, aprender a valorala e descubrir as súas pegadas na tradición europea ata hoxe é fundamental para entender a nosa propia cultura occidental e tomar conciencia da súa unidade e da súa variedade.

Bloque 4. Literatura latina

LA2B4.1.1 Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.

LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.

LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural e cita e explica as súas obras máis coñecidas.

LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.

LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos da literatura contemporánea.

LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as, e sèrvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.

Bloque 5. Textos

LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.

LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.

LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.

Bloque 6. Léxico

LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán.

LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.

LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.

LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.

TEMPORALIZACIÓN-CONTIDOS-CRITERIOS DE AVALIACIÓN

PRIMEIRA AVALIACIÓN

1. Repaso das declinacións e as súas particularidades. LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías e sinala os trazos que as distinguen.
Substantivos irregulares.

2. Clases do adxectivo. LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando Comparativos e superlativos.
Formas irregulares. Repaso.

2. Repaso e ampliación da exemplos noutros termos nos que estean presentes.

- morfoloxía pronominal. LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.
- LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose dun dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e castelán.
- LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal
3. Repaso da conxugación regular e do verbo Sum e os seus compostos. Conxugación perifrástica. LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose co dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e castelán.
4. Verbos irregulares: “volo”, “nolo” e “malo”.
5. Sintaxe. Reglas de concordancia. Ampliación. LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.
- LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e castelán.
6. Oración simple e oración composta. LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza
- LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta,

coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e reconece

os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como

7. Valores dos casos. Repaso e ampliación. LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e ampliación.

pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.

8. A oración de infinitivo. Repaso e ampliación. LA2B3.2.1. Reconece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as

construcións sintácticas latinas, e relaciónaas con construcións

9. A oración de relativo. Repaso.

Oracións relativas adverbiais. análogos existentes noutras linguas que coñeza.

Relativo con valor de demostrativo.

LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade

10. Usos do participio. Repaso e ampliación.

graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaas

para traducilos cos seus equivalentes en galego e castelán.

11. Xerundio, xerundivo e supino. Repaso e ampliación. LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta,

coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e reconece

12. A oración subordinada.

Valores de Ut, Cum e Quod.

os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas,

así como os nexos que as caracterizan.

LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos,

tradúceas correctamente e explica as súas funcións.

13. Transmisión da literatura clásica. LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á

transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.

LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos,

explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina

mediante exemplos de literatura contemporánea.

14. Xéneros literarios: a épica e a fábula latinas. Influencia na literatura europea.

LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos estudados durante o trimestre e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.

LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina.

LA2B4.3.2. Nomea autores representativos dos xéneros estudados durante o trimestre, encádraos no seu contexto cultural e cita e explica as súas obras máis coñecidas.

LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.

LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneas/os, e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.

15. Vocabulario. Máximas e expresións latinas de uso actual (unhas setenta).

LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron

na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.

16. Toponimia galega de orixe latino (uns vinte e cinco topónimos). LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras do léxico común e especializado do galego e do castelán.

17. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. Derivación e composición. Sufixos LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e castelán. e prefixos latinos. Helenismos e latinismos máis frecuentes nos rexistros culto e científico.

LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.

LA2B6.2.2. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.

LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras do léxico común e especializado do galego e do castelán.

18. Evolución do latín ao galego e castelán: consoantes e grupos consoánticos. LA2B1.1.1 Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.

LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras de evolución fonética.

LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas roma

20. Orientacións para o manexo do dicionario. LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando o dicionario.

do e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica

en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e d

21. Técnicas de tradución. LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.

22. Comentario de textos. LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.

LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.

LAB5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.

SEGUNDA AVALIACIÓN

1. Verbos irregulares: “eo”, “fio”, “fero”. LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose co dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e castelán.

2. Oracións interrogativas indirectas. LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e

3. Oracións condicionais.

relacións con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza

LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e reconece os tipos de

oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.

LA2B3.2.1. Reconece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relacións con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.

4. Valores dos casos. Ampliación.

LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.

5. Verbos de temor, rogo e dúbida.

LA2B3.2.1. Reconece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relacións con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza

6. Adverbios, preposicións e conxuncións.

LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías e sinala os trazos que as distinguen.

LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes.

LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.

7. Palabras patrimoniais, cultismos e LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico semicultismos. Derivación e composición.literario, científico e filosófico, e tradúceos correct.

Sufixos e prefixos latinos. Helenismos e latinismos máis frecuentes nos rexistros culto e científico.

LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.

LA2B6.2.2. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.

LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras do léxico común e especializado do galego e do castelán.

8. Evolución do latín ao galego e castelán: LA2B1.1.1 Recoñece e distingue a partir do étimo vogais (1).

latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.

LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras de evolución fonética.

LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilústrao con exemplos.

9. Xéneros literarios: historiografía e oratoria. Influencia na literatura europea. LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos estudados durante os dous primeiros trimestres e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.

LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa

literatura latina.

LA2B4.3.2. Nomea autores representativos dos xéneros estudados durante os dous primeiros trimestres, encádraos no seu contexto cultural e cita e explica as súas obras máis coñecidas.

LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.

LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneas/os, e sèrvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.

10. Máximas e expresións latinas de uso actual: unhas cento trinta. LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron na linguaxe literaria,

xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.

11. Toponimia galega de orixe latina: uns cincuenta topónimos. LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras do léxico común e especializado do galego e do castelán.

12. Técnicas de tradución LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.

13. Comentario de textos.

LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.

LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.

LAB5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.

TERCEIRA AVALIACIÓN

1. Verbos defectivos.

LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose co dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e castelán.

2. Cadro completo das oracións subordinadas.

LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza

LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e recoñece os tipos de

oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.

LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaaas con construcións análogas existentes

noutras linguas que coñeza.

LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e castelán.

LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e recoñece os tipos de

oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.

LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.

3. Consecutio temporum.

LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e castelán.

4. Valores dos casos. Ampliación.

LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.

5. Xéneros literarios: a lírica e a comedia latinas.

LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos estudados durante o curso e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.

LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina.

LA2B4.3.2. Nomea autores representativos dos xéneros estudados durante o curso, encádraos no seu contexto cultural e cita e explica as súas obras máis

coñecidas.

LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.

LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneas/os, e sèrvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.

6. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. Derivación e composición. Sufixos e prefixos latinos. Helenismos e latinismos máis frecuentes nos rexistros culto e científico.

LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e castelán.

LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.

LA2B6.2.2. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.

LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras do léxico común e

especializado do galego e do castelán.

7. Evolución do latín ao galego e castelán: LA2B1.1.1 Recoñece e distingue a partir do étimo vogais (2) e cambio semántico.

latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.

LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras de evolución fonética, e recoñece palabras da súa lingua que

sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino.

LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustra con exemplos.

8. Toponimia galega de orixe latina (uns cen topónimos).

LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras do léxico común e especializado do galego e do castelán.

9. Locucións latinas de uso habitual en galego e castelán: unhas duacentas, aproximadamente.

LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.

10. Técnicas de tradución.

LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.

11. Comentario de textos.

LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.

LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.

LAB5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN DOS ESTÁNDARES

MORFOLOXÍA:

1.- Declinación de substantivos e adxectivos regulares e irregulares de todas as declinacións. Formas menos usuais. Graos do adxectivo. 75%

2.- O sistema pronominal: pronomes persoais, demostrativos, relativos, indefinidos, interrogativos. Os numerais.75%

3.- Conxugación regular e irregular: sum e compostos, volo e compostos, eo, fero, fio. Verbos defectivos e impersoais. Verbos depoñentes e semidepoñentes. Formas nominais do verbo. A conxugación perifrástica.75%

4.- Adverbios, preposicións e conxuncións.75%

SINTAXE:

1.- Sintaxe casual: funcións principais dos casos latinos.75%

8.- A oración simple (activa, pasiva, copulativa).75%

9.- A oración composta: oracións coordinadas.75%

10.- A oración composta: oracións subordinadas (substantivas, adxectivas e adverbiais).75%

11.- Sintaxe das formas nominais do verbo: oracións completivas de infinitivo. O participio absoluto e concertado. O xerundio e o xerundivo. 50%

12- Sintaxe da conxugación perifrástica. 25%

LITERATURA LATINA:

1.- A literatura latina: xéneros literarios e transmisión. 50%

LÉXICO:

1.- Manexo e uso axeitado do dicionario latino.75%

2.- Recoñecemento, comprensión e uso dunhas 150 locucións latinas (as indicadas pola CIUG para a proba de Selectividade).50%

4.- Relación da toponimia galega coa súa orixe latina 50%

Instrumentos de avaliación

A. Notas de clase derivadas do traballo persoal encomendado para a casa e do realizado na clase.

B. Probas obxectivas: levaranse a cabo ó fin de cada bloque de contidos e terán os seguintes apartados:

a) Exercicios relacionados cos contidos lingüísticos e a tradución e interpretación dos textos. Suporá o 70% da cualificación da proba.

b) Exercicios relacionados cos contidos de cultura e civilización. Suporán o 30% da cualificación da proba.

Tendo en conta o modelo de exame do ano anterior, ofreceranse varias opcións de exame.

Criteriaos de cualificación

	<i>SISTEMA DE CUALIFICACIÓN.</i>
NOTAS DE CLASE (Traballo persoal diario en casa e na clase).	10%
PROBAS PERIÓDICAS (Media das cualificacións obtidas nas probas periódicas)	30%
NOTA DO EXAME FINAL DE CADA TRIMESTRE (No exame indicárase a valoración de cada apartado).	60%
RECUPERACIÓN.	Cada exame servirá de recuperación ó anterior.

Metodoloxía didáctica

Debido á incerteza deste curso sinalada no apartado “Contextualización”, é preciso contemplar a metodoloxía que se empregará en caso de:

- Actividade lectiva NON PRESENCIAL
- Actividade lectiva SEMIPRESENCIAL

Este cambio de metodoloxía aparece recollido no apéndice desta programación adicado ós cambios derivados da situación sanitaria.

Se a actividade lectiva se desenvolve todo o curso con normalidade, é dicir, de modo PRESENCIAL, manterase a metodoloxía aplicada en cursos anteriores e que se reflexa a continuación.

O enfoque metodolóxico deberá favorecer a capacidade de autoaprendizaxe, de traballar en equipo e de aplicar os métodos apropiados de investigación para seguir aprendendo ao longo da vida. Os textos converteranse no punto de partida para traballar simultaneamente os aspectos morfosintácticos da lingua latina, o seu léxico e a súa relación co galego e co castelán, así como os aspectos culturais relacionados cos textos traballados.

Proporase unha secuencia de traballo axeitada e graduada por medio dunha metodoloxía activa, preferentemente de tipo indutivo-contextual, na que as normas se convertan en posesión permanente e en automatismo lingüístico.

O enfoque irá dirixido a que o alumnado desenvolva e afiance as súas propias técnicas de traballo mediante diversas estratexias. Procurarase xerar un clima na aula co que as alumnas e alumnos sintan a necesidade de participar activamente no proceso de ensinanza-aprendizaxe, asegurándonos de que eses intentos, mesmo se son erróneos, sirvan de estímulo para intentalo de novo. Neste senso, crearanse contextos de aprendizaxe e avaliación que comprometan o alumnado e que o leven a planificar e avaliar as súas realizacións, identificando os avances e as dificultades, de cara a autorregular o seu propio e singular proceso de aprender a aprender.

Promoverase a participación do alumnado en pequenos traballos de investigación, coa orientación precisa para que poida acadar a capacidade de realizar un proxecto de investigación escolar de forma autónoma. Haberá que distinguir niveis de dificultade no contido e nas actividades para cubrir as diversas necesidades educativas do alumnado.

Comezarase o curso cunha revisión de conceptos básicos manexados o curso anterior, procurando que o alumno sexa consciente da súa aprendizaxe.

A explicación teórica reducirase ao mínimo procurando que os alumnos deduzan regras, principios, paradigmas teóricos e cuestións lingüísticas xerais.

Á hora da secuenciación dos contidos terase en conta:

- Interrelacionar os conceptos de tipo cultural cos lingüísticos –cuestións de vocabulario, textos, nocións gramaticais necesarias para interpretalos, toponimia...- de xeito que non se vexan como

compartimentos independentes senón que o alumno/alumna perciba que unha lingua é precisamente o vehículo de transmisión dunha cultura.

- Alternar os contidos procedimentais que impliquen traballo individual cos de traballo en grupo, os prácticos cos de carácter máis abstracto, evitando a monotóna.
- Observar as características do grupo e analizar a súa disposición e actitude ante as distintas actividades e os distintos eixos temáticos, coa fin de deterse máis naqueles aspectos do programa polos que o alumno/alumna amose un maior interese e sensibilización.

Antes de iniciar unha nova unidade poderase facer un control de coñecementos previos encamiñada a determinar cales son os conceptos que o alumnado xa manexa e de que xeito o fai, e tamén as principais carencias e os seus intereses.

A exposición dos conceptos será sempre breve e concisa por parte do profesor, limitada ás ideas fundamentais, ben a modo de introducción ó tema, ben como colofón. Será o alumno/alumna quen, seguindo as actividades que se lle propoñan, en grupo ou por si só, obterá a información restante.

Manexaranse textos de autores clásicos orixinais con axudas de tradución se fora necesario.

O estudio do léxico non se fará dun xeito illado, senón que se integrará nos contidos de cada unidade, vencellándoo cos contidos de tipo cultural.

As actividades que se levarán a cabo serán moi variadas, sempre intercaladas ó longo da unidade xa que, como xa sinalamos, serán un dos camiños para a obtención da información.

Alternaranse as que esixen un traballo persoal, das alumnas fronte a si mesmas, e as que se desenvolven en grupo co conseguente esforzo no desenvolvemento da dinámica de grupos. Nos procesos levados a cabo en equipo, a profesora delimitará os campos de actuación, indicará as fontes e seguirá de cerca o seu traballo para que, ao longo da elaboración sigan unhas pautas precisas e non se desmotiven.

Tendo presente o plan para a integración e potenciación das TICS, especialmente no contexto actual, este departamento ten un **blog** de aula con abundante material que se seguirá a usar durante este curso para manter contacto permanente co alumnado, propoñer actividades, facilitar información complementaria, etc.

Asemade potenciarase o uso da **aula virtual** como prolongación da aula física, tanto se se mantén o ensino PRESENCIAL, como se cumprise modificalo a SEMIPRESENCIAL ou incluso NON PRESENCIAL. Este entorno permítenos manter contacto permanente co alumnado e ter sempre a disposición os recursos para a aprendizaxe que pretendemos.

Por último, dentro do apartado de potenciación das TICS, teremos activo **webex** para videoconferencias. Este recurso será de uso recorrente especialmente de pasarmos ó ensino NON PRESENCIAL ou SEMIPRESENCIAL, pero non se descarta o uso ocasional no contexto PRESENCIAL.

Materiais e recursos didácticos

- Libro de texto de 1º de bacharelato -Edebé-
- Dicionario latín-galego/castelán
- Fondos bibliográficos da biblioteca do centro. Trataremos de utilizar a biblioteca como unha prolongación da aula.
- **Recursos de internet:**
 - Dicionarios on-line: <https://logeion.uchicago.edu/lexidium>, <https://archive.org/details/LewisAndShortANewLatinDictionare>
 - Textos on-line: <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/collection?collection=Perseus%3Acorpus%3Aperseus%2CLatin%20Texts>
 - Blog do departamento (www.latinantioquia.blogspot.com)
 - Aula virtual: nela recóllense todos os materiais de referencia e complementarios de uso en todas os modelos posibles de ensino PRESENCIAL, SEMIPRESENCIAL, NON PRESENCIAL, portais de videos, presentacións, buscadores...

Procedemento para a avaliación inicial

Debido ó número reducido do grupo procederase a un seguimento individualizado, por medio da interacción nas dúas primeiras semanas do curso, para identificar as APRENDIZAXES IMPRESCINDIBLES NON ADQUIRIDAS no curso anterior pola situación sanitaria excepcional que derivou na actividade lectiva non presencial. A partires desa identificación, elaborárase un PLAN DE REFORZO E RECUPERACIÓN.

Procedemento de avaliación continua

Ó longo do curso levarase a cabo un control continuado do progreso do alumnado mediante os instrumentos de avaliación xa mencionados.

Todo isto servirá de elemento evaluador da asimilación de contidos da materia e de comprobación de consecución de obxectivos. Valorárase o traballo diario individual e en grupo, a participación, a actitude e o bo comportamento. A superación dunha avaliación implicará a avaliación positiva da anterior, xa que o coñecemento dunha lingua vaise producindo de forma progresiva, e no aspecto cultural, tamén é preciso ter uns coñecementos previos para seguir avanzando.

En canto aos alumnos que por acumulación de faltas de asistencia non xustificadas perdan o dereito á avaliación continua, serán avaliados a final de curso dos contidos detallados nesta programación, así como dos traballos e/ou lecturas obrigatorios. Tampouco estarán exentos de realizar as

actividades de clase, polo que, se non asisten, deberán entregar ao profesor as actividades que el lles indique debidamente realizadas. A devandita avaliación global de toda a materia. Así mesmo, terase en conta a actitude manifestada nas clases ás que asistan trala perda da escolaridade. A non asistencia a clase considerárase unha actitude negativa.

Procedemento de avaliación extraordinaria

Coa lexislación vixente está previsto un exame extraordinario que dende este ano será no mes de xuño para o alumnado que non acade cualificación positiva na convocatoria de maio.

Na data que acorde o centro educativo realizarase un exame escrito, sendo necesario obter unha nota mínima de 5 para superalo.

O alumnado que nesta convocatoria siga sen acadar cualificación positiva e promocióne de curso, levará a materia pendente.

Actividades de recuperación e reforzo para alumnado coa materia pendente ou que non cursase a materia Latín I.

O alumnado que, estando matriculado en 2º de bacharelato en Latín II, non teña superada a materia de 1º, ben por non ter aprobado na convocatoria ordinaria ou extraordinaria, ben por non se ter matriculado, se acada unha cualificación de 5 ou superior no primeiro ou segundo trimestre en 2º de bacharelato, aprobará Latín I.

O alumnado que, estando matriculado en 2º de bacharelato en Latín II, non teña superada a materia Latín I e non acade unha cualificación de 5 ou superior no primeiro ou segundo trimestre de 2º de bacharelato realizará unha proba única no último trimestre de curso, nas datas que determine a Dirección.

Este último suposto aplicarase tamén ó alumnado que, estando en 2º de bacharelato pero non matriculado en Latín II, teña suspensa a materia Latín I.

Esta proba versará sobre os contidos de Latín I, cos criterios de avaliación alí especificados.

Ó longo do curso, o alumnado terá á súa disposición á profesora para axudarlle nas dúbidas e necesidades que se lle presenten, nun horario previamente acordado.

Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

Os mesmos que os recollidos para as outras materias do departamento

Indicadores de logro para avaliar a programación didáctica

Os mesmos que os recollidos para as outras materias do departamento

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Son as mesmas que as recollidas no Departamento de Grego (v. programación Departamento de Grego)

APÉNDICE SOBRE AS CIRCUNSTANCIAS EXCEPCIONAIS MOTIVADAS POLO CONTEXTO SANITARIO E SOBRE OS POSIBLES CAMBIOS DE ESCENARIO

1. Aprendizaxes imprescindibles non adquiridas no curso anterior.

Tal e como se indicou no apartado de Contextualización, as circunstancias excepcionais do curso pasado fan preciso facer axustes curriculares segundo as necesidades do grupo e tamén as individuais derivadas dos resultados da avaliación inicial, alomenos, durante o primeiro trimestre deste curso. Así pois, a partires da avaliación inicial, determinarase que aprendizaxes é preciso reforzar ou recuperar para acadar as competencias clave do seguinte curso. Este plan contempla medidas metodolóxicas e organizativas que favorezan o pleno desenvolvemento de todo o alumnado.

A continuación recolleemos as competencias imprescindibles e os estándares de aprendizaxe que o alumnado que agora cursa Bacharelato debería ter acadado nos cursos anteriores.

4ºESO Estándares de aprendizaxe e competencias imprescindibles	
Criterio de avaliación	Estándar de aprendizaxe
Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa declinación: sustantivos e adxectivos	Declina sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada sustantivo ou adxectivo o paradigma correspondente
Conxugar e recoñecer correctamente formas verbais do presente, imperfecto e pto.perfecto na voz activa.	Conxuga e recoñece diferentes formas verbais, despois de analizar os seus compoñentes morfolóxicos

Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración simple.	Analiza morfoloxica e sintacticamente frases e textos de dificultade baixa.
Interpretar textos de dificultade baixa, aplicando os coñecementos morfolóxicos e sintácticos e realizando unha lectura comprensiva	Comprende textos de dificultade baixa.
Coñecer os feitos históricos máis salientables na historia da Roma antiga e situalos nun eixo cronolóxico.	Enmarca feitos históricos da Roma antiga no período correspondente.
Recoñecer a evolución do latín ao galego ou castelán pola vía culta e patrimonial	Identifica étimos latinos no seu vocabulario

1º de Bacharelato Estándares de aprendizaxe e competencias imprescindibles	
Criterio de avaliación	Estándar de aprendizaxe
Coñecer os valores dos casos e os seus usos sintácticos, con e sen preposición.	Recoñece os valores dos casos latinos, os usos con e sen preposición
Conxugar e recoñecer correctamente formas verbais de todos os tempos, no modo indicativo da voz activa. AMPLIACIÓN: Recoñecer a voz pasiva no modo indicativo. Recoñecer os participios de presente e perfecto.	Recoñece diferentes formas verbais, despois de analizar os seus compoñentes morfolóxicos
Coñecer formas pronominais	Distingue formas pronominais e entende o seu significado.
Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración simple ou composta	Analiza morfoloxica e sintacticamente oracións das Helénicas e Anábase de Xenofonte.
Interpretar textos de dificultade media - baixa, aplicando os coñecementos morfolóxicos e sintácticos e realizando unha lectura comprensiva	Comprende textos de dificultade media-baixa
Recoñecer os latinismos máis frecuentes	Identifica e comprende latinismos
Coñecer os feitos históricos máis salientables na historia da Roma antiga e situalos nun eixo cronolóxico.	Elabora textos correctos e coherentes sobre a historia de Roma
Coñecer elementos da vida cotiá en Roma que perviven na civilización occidental	Identifica a pervivencia da civilización romana no mundo actual

2. Plan de reforzo e recuperación

Todas as tarefas do plan de reforzo e recuperación estarán a disposición do alumnado na **aula virtual** e, se a situación o permite, serán dirixidas e corrixidas de xeito presencial. De non ser así, aplicarase a metodoloxía indicada para o ensino non presencial ou semipresencial.

Levaranse a cabo de xeito individual, co apoio da profesora, podendo colaborar co resto do grupo. Favorecerase a auto-aprendizaxe con proxectos de traballo que impliquen a investigación, o desenvolvemento do pensamento crítico e o uso das TIC.

1. 1º de Bacharelato

1. Realización de tarefas que requiren a posta en práctica de todas as competencias, empregando todos os materiais necesarios a disposición do alumnado:

1. Interpretación de textos latinos de dificultade baixa (con todos os elementos gramaticais e léxicos comprendidos nas competencias clave do curso anterior).
2. Análise morfolóxica e sintáctica de oracións de dificultade baixa (con todos os elementos gramaticais comprendidos nas competencias básicas do curso anterior).
3. Interpretación de textos latinos traducidos que traten do contexto histórico-cultural e literario de referencia nas competencias clave.
4. Identificación de palabras de orixe latina, distinguindo a vía culta da patrimonial.
5. Interpretación de latinismos de uso moi frecuente.

2. Actividades de recuperación e/ou reforzo das competencias nas que se detecten carencias e que son imprescindibles para acadar as aprendizaxes deste curso: morfoloxía nominal-verbal, interpretación de textos, análise de mapas xeográficos ou temáticos e eixos cronolóxicos, etc.

3. Revisión de obxectivos e competencias clave

Propoñémonos no presente curso, acadar as competencias clave descritas no apartado correspondente, pero co grao de cumprimento dos estándares indicado en cada unha delas. Este grao de cumprimento mantémolo para todo tipo de escenarios, PRESENCIAL, SEMIPRESENCIAL E NON PRESENCIAL, coas adaptacións metodolóxicas que se indicarán máis adiante.

Porén, con respecto a 2º de Bacharelato, estamos á espera de que a Comisión interuniversitaria de Galicia nos indique as competencias das que será avaliado o alumnado nas probas ABAU, así coma o modelo de exame. Mentres tanto, tomaremos como referencia o modelo do curso anterior, no que se contemplaba unha maior optatividade, o que permitía unha redución do cumprimento dos estándares.

4. Cambio de escenario: SEMIPRESENCIAL/ NON PRESENCIAL

1. Metodoloxía

O feito de variar o escenario non repercutirá nos principios básicos da metodoloxía descritos no apartado correspondente. Porén, farase preciso mudar e/ou adaptar as ferramentas empregadas, potenciando o uso das TICS que xa se están a empregar no escenario PRESENCIAL.

Deste xeito o marco de referencia será a AULA VIRTUAL e o WEBEX.

Na aula virtual estarán aloxados todos os materiais necesarios para levar a cabo todas as actividades encamiñadas a acadar as competencias clave: temas teóricos, enlaces a documentos de todo tipo para desenvolver proxectos, videos orientativos, exercicios etc...

Tamén por medio da aula virtual se levará a cabo toda a comunicación co alumnado: entrega de tarefas, corrección e avaliación das mesmas, resolución de dúbidas...

A plataforma Webex utilizarase para desenvolver clases por videoconferencia, axustadas ó calendario e horario que determine o centro en cada momento, e derivado da disponibilidad do alumnado.

Tamén se empregará esta plataforma para realizar probas orais ou escritas en caso paso ó ensino non presencia..

2. Avaliación

1. Mantéñense os procedementos e instrumentos do ensino PRESENCIAL
2. Estes procedementos e instrumentos, de non se poder aplicar en parte/sempre de xeito presencial, aplicaranse por medio dos instrumentos non presenciais xa mencionados: aula virtual e webex.
3. En caso de consideralo oportuno, a profesora poderá convocar vía Webex, probas orais ou escritas sobre as tarefas enviadas polo alumnado á aula virtual para comprobar que se realizaron personalmente e que se acadaron os obxectivos de cada tarefa.
4. De publicar a Consellería algunha variación ó respecto, aplicarase ó recollido nesta programación, facendo as adaptacións necesarias de seren precisas (no momento presente comunicouse que o “Comité educativo” está a elaborar un plan no que se recollen os recursos pedagóxicos e tecnolóxicos que se deberán empregar nos casos

da suspensión da actividade presencial total no que se compilarán entre outros asuntos o “seguimento da actividade lectiva ou a avaliación”)